

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня магістр

на тему:

«Облік та аналіз доходів, витрат та фінансових результатів підприємства»

Виконала: студентка курсу, групи
Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Венгер Христина Любомирівна

Керівник: д.е.н., проф. Лещук Г.В.

Рецензент: д.е.н., проф. Дмитришин Л.І.

Івано-Франківськ – 2022 р

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Теоретично-методологічні засади обліку та аналізу доходів, витрат та фінансових результатів.....	7
1.1 Фінансовий результат як облікова та економічна категорія.....	7
1.2 Групування доходів, витрат та фінансових результатів.....	17
1.3 Відмінності фінансового і податкового обліку у формуванні фінансових результатів підприємства.....	27
Висновки до 1 розділу.....	33
Розділ 2. Організаційно-методичні засади обліку доходів, витрат та фінансових результатів на ДП «Івано-Франківський лісгосп».....	37
2.1 Інформаційне забезпечення складання звітності про фінансові результати.....	37
2.2 Методика формування фінансових результатів підприємства.....	45
2.3 Особливості обліку доходів, витрат та фінансових результатів.....	54
Висновки до 2 розділу.....	73
Розділ 3. Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів на ДП «Івано-Франківський лісгосп».....	77
3.1 Формування показників доходів, витрат та фінансових результатів підприємства.....	77
3.2 Аналіз формування та розподілу фінансових результатів підприємства.....	83
3.3 Проблеми управління прибутковістю підприємства та шляхи її підвищення.....	89
Висновки до 3 розділу.....	96
Висновки.....	98
Список використаної літератури.....	102
Додатки.....	106

Вступ

Актуальність теми дослідження. Зважаючи на те, що в ринкових умовах сучасний стан України мінливий та динамічний, у зв'язку з чим необхідною умовою підвищення ефективності діяльності підприємства та максимізації його прибутку виступає поліпшення технології управління ним. Що у свою чергу, призводить до необхідності створення такої системи обліку, контролю і аналізу фінансових результатів, яка в першу чергу буде задовольняти менеджмент оперативного управління, а також запити кожного користувача облікової інформації. Такий розвиток подій призвів до того, що невідкладною стає потреба отримувати якісну економічну інформацію, яка достовірно відкриває та демонструє фінансові результати діяльності. Однак, практика показує, що такою інформацією не завжди задовольняються вимоги та потреби менеджменту, у зв'язку з чим удосконалення методики обліку, аналізу та контролю прибутковості підприємства є безперечно актуальним завданням для потреб управління прибутком.

Ступінь наукової розробки. Хронологічність поглядів на економічну сутність фінансових результатів діяльності віддзеркалюється у наукових працях багатьох вчених в галузі економічної теорії, бухгалтерського обліку, менеджменту та фінансів. А економічна література відкриває сутність прибутку та результатів діяльності достатньо широко та повно у теоретичному, та у практичному аспектах. Над цими проблемами працювали такі вчені, як Дерій В.А., Бланк І.О., Кочерга О.І., Крупка Я.Д., Литвин Ю.Я., Гуцайлюк З.В., Палюх М.С., Савицька Г.В., Пушкар М.С., Савчук В.П., Сопко В.В., Скирпан О.П., Хомин П.Я. та інші. Проте у зв'язку з набуттям Податкового кодексу України і введенням такого поняття як податкові різниці і тут має місце розмежування фінансового та податкового обліку та вплив податкових різниць при визначенні фінансового результату підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження у дипломній роботі є опис теоретичних аспектів обліку та аналізу доходів, витрат та фінансових результатів підприємства, а також розробка та обґрунтування рекомендацій

відносно поліпшення методології, прийомів та процедур в обліку та аналізу фінансових результатів діяльності на підприємствах України.

Досягнення цієї мети можливе при виконанні наступних завдань:

- 1) дослідження впливу рівня ефективності управління прибутковістю підприємства для примноження його прибутку в поточному періоді;
- 2) розгляд нормативно-правового забезпечення обліку прибутку та форми ведення обліку на підприємстві;
- 3) дослідження фінансово-економічної сутності доходів, витрат і результатів діяльності та методика їх відображення у фінансовій звітності як частин формування прибутку;
- 4) розгляд методики формування прибутку;
- 5) визначення напрямів розподілу прибутку, який залишиться у підпорядкуванні підприємства;
- 6) дослідження впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на величину прибутку;
- 7) визначення всіх резервів збільшення розміру прибутку;
- 8) аналіз показників фінансової стійкості, оборотності та ліквідності підприємства;
- 9) проведення прогнозу стосовно ймовірних показників зміни обсягів прибутку у майбутніх періодах;
- 10) розробка рекомендації стосовно підвищення ефективності керування прибутковістю підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність та формування прибутку на підприємстві.

Предметом дослідження є дії, процеси та механізми формування і розподілу прибутку підприємства та напрями щодо удосконалення обліково-аналітичних параметрів фінансових результатів підприємства.

Методи дослідження. Дипломна робота виконання із застосування таких методів як:

- 1) Історичного підходу – для дослідження виникнення, формування і розвитку предмета дослідження у хронологічній послідовності;
- 2) Термінологічного методу – призначений для вивчення історії термінів і позначуваних ними понять;
- 3) Системного аналізу – з метою більш детального розбору об'єкта дослідження на самостійні складові елементи;
- 4) Синтезу – з метою узагальнення розрізнених деталей методики функціонування предмета дослідження;
- 5) Методу інформаційного моделювання – для формування загальних висновків та результатів, отриманих за допомогою системного аналізу, а також на основі синтезу теоретичних та практичних аспектів організації і методики обліку прибутку та його розподілу;
- 6) Порівняльного методу – з метою проведення аналізу облікових даних підприємства та виявлення тенденції до їх зміни у динаміці;
- 7) Методу відносних і середніх величин – для вивчення аналізованих процесів;
- 8) Монографічного – з метою виявлення та опрацювання результатів проведених досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених;
- 9) Розрахунково-конструктивного методу – з метою виявлення та обґрунтування нових пропозицій.

Практичне значення одержаних результатів визначається в опрацюванні фундаментальних теоретико-методологічних баз управління прибутком підприємства, проведенні сучасного аналізу управління прибутком, обґрунтуванні шляхів підвищення ефективності управління ним та способів збільшення величини прибутку за допомогою виявлення та використання резервів зростання у сучасних економічних умовах.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в роботі вивчено, проаналізовано та оцінено основну наукову і методичну літератури з обраної теми дослідження, обґрунтовано методику формування витрат і доходів на сільськогосподарських підприємствах з урахуванням вимог

національних положень (стандартів) і інших нормативних документів, дані пропозиції по їх вдосконаленню.

Обсяг та структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Робота представлена на 102 сторінках, ілюстрована 30 таблицями, 13 рисунками та 12 додатками. Список літератури включає 50 найменувань.

Розділ 1. Теоретично-методологічні засади обліку та аналізу доходів, витрат та фінансових результатів

1.1 Фінансовий результат як облікова та економічна категорія

У процесі своєї діяльності кожен суб'єкт господарювання ставить перед собою мету досягнення високих фінансових показників. Усі аспекти діяльності підприємства на кінець певного періоду зводяться до досягнення певного фінансового результату. Різні аспекти господарської діяльності, такі як технічний рівень і організація виробництва, ефективність управління системою, контроль рівня собівартості та продажних цін, економічний розвиток країни та особливості механізму економічного регулювання країни безпосередньо відображаються на фінансових показниках.

Діяльність суб'єктів господарювання збагачує державний бюджет шляхом сплати податків, зборів та обов'язкових платежів, які суттєво впливають на економічні інтереси власників і споживачів, а також на економічний стан країни. Тобто спосіб ведення ефективної виробничої, збутової та фінансової діяльності через суб'єкт господарювання.

Фінансові результати - це показники діяльності, в тому числі факти збільшення або зменшення статутного капіталу підприємства. Порівняння показників доходів, отриманих за звітний період, з показниками понесених витрат формує розрахунок показників фінансового результату. При цьому виходять позитивні і негативні показники, отже, підприємство отримує прибуток або збиток.

У разі позитивних фінансових результатів він слугує джерелом бюджетних виплат і розширеного відтворення виробництва. А за його допомогою утворюється стимул для підвищення ефективності бізнесу. В ринкових умовах роль і значення фінансової діяльності в розвинутих компаніях значно зросла, а послідовність і ефективність її визначення у фінансових системах і системах внутрішнього обліку зазнають фундаментальних змін.

За багаторічну історію обліку бувало багато різних точок зору щодо облікового процесу прибутку, але майже всі вчені згодні, що основною метою обліку являється визначення фінансових результатів та виявлення чи розкриття причин виникнення прибутку чи збитку. Проте на сучасному етапі також може існувати багато проблем, які пов'язаних з визначенням прибутку, його обліком та відображенням у звітності. П.А.Костюк охарактеризовує прибуток так: “Прибуток – частина чистого доходу, що залишається в розпорядженні господарюючих підприємств та організацій” [1], А.Н.Кузьмінський вважає, що “... Внаслідок підприємницької діяльності підприємство отримує прибуток (різницю між продажною вартістю реалізованої продукції та її фактичною собівартістю)...” [2], тобто різницю між доходом та витратами.

Прибуток є результатом підприємницької діяльності і є грошовою формою доданої вартості продукту. Вважається найважливішим показником кінцевого фінансового результату бізнесу та основною метою підприємницької діяльності. Дискусія про економічну природу прибутку триває вже більше 3-х століть. Деякі з авторів розглядають прибуток як певну винагороду за підприємницькі здібності та ризик, тоді як інші вчені розглядають його як трансформовану форму заробітної плати, відсотків на капітал або подорожчання.

Проблема визначення поняття прибутку нині є однією з найскладніших, оскільки жодне визначення не є найбільш повним і вичерпним. Вважається, що зі збільшенням прибутку зростає і добробут суб'єкта господарювання, тому сучасні західні економісти дивляться на прибуток як на категорію добробуту. Проте на сучасному етапі розвитку прибуток трактується як різниця між виручкою та витратами підприємства.

На сучасному етапі розвитку прибуток трактується як різниця між виручкою та витратами підприємства. У бухгалтерському обліку прибуток є кінцевим результатом господарської діяльності і розраховується шляхом порівняння доходів і витрат, отриманих за звітний період. Сума прибутку відображає фінансові результати та фінансовий стан підприємства, а також є

джерелом оподаткування. Отже, прибуток є однією зі складових чистого прибутку звітного періоду і залишається в розпорядженні підприємства після погашення ним усіх витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією продукції та іншими видами діяльності. Природа категорії «фінансові результати» досліджується великою кількістю вчених. Як економічну категорію фінансові результати дослідники: А. Сміт, О. О. Вороніна, Д. Рікардо, Ю. В. Соколов, Н. М. Ткаченко, Н.М., Хендріксен Е. С. і Ван Бреда М. Ф., М. та ін.. Ці вчені наголошують на концепції вивчення фінансових результатів з різних наукових точок зору.

Незважаючи на широкі дослідження, це питання ще потребує подальшого розгляду та уточнення. Систематизація поглядів економістів на визначення сутності фінансових результатів дозволить чітко визначити їх місце і роль в економіці, визначити основні напрями подальших досліджень. Різниця між загальним доходом і загальними витратами визначає фінансовий результат, як економічну категорію бізнесу. Фінансові результати, як економічна категорія, визначаються різницею між загальним доходом фірми та загальними витратами. Тому створення доданої вартості забезпечить перевищення сукупного доходу над сукупними витратами [3].

Визначаючи поняття фінансових результатів, науковці наголошують на змінах деяких активних частин, які їх формують або поєднують із такими структурними елементами, як доходи, витрати та власний капітал, і водночас вони є елементами, що базуються на корпоративній обліковій політиці, охоплюючи всі сфери їхньої загальної діяльності і розкриває подальший розвиток.

На основі цього з'явилася велика кількість визначень та трактувань поняття “фінансові результати”, оскільки трактування змінювалися та удосконалювалися. Проаналізувавши визначення різних авторів наведемо декілька термінів у таблиці 1.1

Таблиця 1.1

Трактування поняття “фінансові результати”

Автор	Трактування
Бутинець Ф. Ф. [4]	Фінансовий результат – це співвідношення доходів та витрат підприємства відображених у звіті, який виражається прибутком або збитком організації
Вороніна О.О. [5]	Фінансовий результат являє собою якісну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства, вона характеризує результат економічних відносин підприємств, як в цілому, так і зокрема відображає значущість і сталість розвитку підприємства (з погляду отриманого доходу), його значимість на фінансово-господарську діяльність впливу зовнішнього середовища (з погляду структури та обсягів витрат) і кількісно узагальнюється у вигляді прибутків (збитків), зміни власного капіталу, окремих його складових частин
Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. [6]	Фінансовий результат визначається як різниця між доходами та витратами підприємства або окремого його підрозділу за певний час. Збільшення або зменшення величини власного капіталу підприємства внаслідок діяльності підприємства у звітному періоді
Лондар С. Л., Тимошенко О. В. [7]	Фінансовий результат – це приріст (чи зменшення) вартості власного капіталу підприємства, який створений в процесі його підприємницької діяльності за певний звітний період
Мочерний А. Д [8]	Фінансовий результат – це підсумок господарської діяльності підприємства, який виражений у грошовій формі, у вигляді прибутку чи збитку
Опарін В. М. [9]	Фінансовий результат – це співставлення регламентованих податковим законодавством доходів і витрат. При перевищенні доходів над витратами становляється прибуток, зворотне явище характеризує збиток
Ткаченко Н. М. [10]	Фінансовий результат – це доходи діяльності підприємства за вирахуванням витрат діяльності
Худолій Л. М [11]	Фінансовий результат – це зіставлення доходів і витрат, регламентованих податковим законодавством
Чебанова М. С., Василенко С. С. [12]	Фінансовий результат – це прибуток або збиток, одержаний від діяльності підприємства

Сформовано автором

Для усунення неоднозначності у трактуванні категорії «фінансовий результат» деякі науковці розглядають її в контексті загальноекономічного, управлінського та бухгалтерського аналізу.

Загальна економіка описує такі категорії, як:

- кінцеві економічні результати та мета діяльності;
- доходи від використання господарських ресурсів;
- збільшення чистої вартості;

- винагорода власникам факторів виробництва;
- зміни у власному капіталі протягом періоду;
- додаткова вартість основної діяльності.

З точки зору контексту управління:

- кінцевий результат виробничо-господарської та фінансової діяльності;
- різниця між маржинальним доходом і постійними витратами;
- цілі господарських операцій і діяльності.

Щодо основи бухгалтерського обліку та аналізу, то фінансові результати описуються як:

- сальдо за всіма виплатами власникам усіх факторів виробництва;
- відхилення між виручкою від реалізації та відповідними витратами;
- виручку підприємства, за виключенням витрат із залучення ресурсів за їх альтернативною вартістю;
- порівняння доходів і витрат за звітний період (прибуток або збиток або нульовий результат);
- розрахунок оподаткованого та нерозподіленого прибутку; - інструмент визначення шляхів підвищення прибутковості підприємства;
- основи оцінки прибутковості підприємства та його життєвого циклу.
- фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання являють собою оцінку витрат на завершення його діяльності на наступній фазі ринку продукції (товарів, робіт, послуг).

Водночас це також необхідна умова для входження його розвитку в наступний цикл. З точки зору держави об'єктом оподаткування прибутку вважається кінцевий фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання, який у подальшому спрямовується на фінансування виконання державою своїх функцій та різноманітних програм. Власники та інвестори бачать кінцевий фінансовий результат як частину прибутку за вирахуванням податків, тим самим збільшуючи свій особистий дохід [13, с.6].

Наявність фінансових результатів забезпечує інвестиційну привабливість організації. Зростання його інвестицій, у свою чергу, є дуже важливим для підвищення фінансової ефективності підприємств, що зміцнює джерело державного бюджету за рахунок зниження податків, а також опосередковано стимулює його бізнес-активність у виробничому та фінансовому секторах.

Водночас отримані організацією фінансові результати визначають «перспективи та обмеження наявного потенціалу економічного зростання». Мірою управління підприємством є позитивна динаміка показників, що характеризують його фінансову діяльність.

Ринкове визнання фінансових результатів діяльності будь-якої організації означає додаткові стимули для подальшого вдосконалення роботи чи послуг, що надаються бізнесом. Фінансові результати матимуть різне значення для різних гравців ринку. Для власника це буде частина прибутку після сплати податків, а для інвестора — дохід, який йому розподіляється на його користь.

Остаточний фінансовий результатом діяльності організації з точки зору держави буде податок.

Покращення фінансових результатів організації являється одним з найважливіших в стратегічному плані організації. У ньому описуються певні шляхи та засоби примноження прибутку.

Відповідно підняття ефективності діяльності підприємств можливе лише при вдосконаленні системи управління підприємством зокрема, управління фінансовими результатами. Удосконалення системи управління підприємством мусить базуватися на використанні сучасних форм, методів і принципів та ставити перед собою нові вимоги до формування неупередженої, повної, своєчасної, зрозумілої та корисної обліково-аналітичної інформації про діяльність підприємства та його фінансові результати.

Розглянувши сутність поняття “фінансовий результат” можемо сформулювати його характеристики наведені на рисунку 1.1.

Рис.1.1. Характеристики фінансового результату

Сформовано на основі [14]

Як економічна категорія, фінансовий результат визначається як різниця між сукупною виручкою та сукупними витратами підприємства. Перевищення валової сукупної виручки на сукупними витратами стає можливим завдяки створенню додаткової вартості, в цей час додаткова вартість виступає у вигляді збільшення вартості товару відносно витрат на його виробництво, як прирощування всього авансованого капіталу [3].

Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) [15] визначення “прибутку або збитку” та “фінансового результату” подано у такій формі:

1. Вигода або ж збиток – це загальний заробіток за мінусом витрат за винятком компонент іншого сукупного прибутку [15];

2. Фінансова звітність – це економічна звітність, яка має за мету задовольнити потреби своїх користувачів, адже вони не можуть вимагати оформлювати звітність відповідно до їх інформаційних потреб, від суб'єкта

господарювання [15].

Використання МСБО підвищує аналітичність, надійність і ясність інформації, що генерується в бухгалтерській звітності та відображеної у фінансовій звітності компанії.

Відповідно до закону України “Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” визначення “прибутку”, “збитку” та “сукупного доходу” трактується так:

1. Прибуток – виражається сумою, на яку доходи перевищують пов’язані з ними витрати;
2. Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати;
3. Сукупний дохід – зміни у власному капіталі протягом звітного періоду в результаті господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій з власниками) [16].

Застосування МСФЗ – це ефективний інструмент для забезпечення правдивості, прозорості та неупередженості інформації про діяльність господарюючого суб'єкта.

Фінансовий результат у формі вигоди виступає ключовою метою роботи фірми на ринку і одним з головних характеристик, який визначає ефективність його роботи. Інформація про економічний результат відображається в фінансових звітах фірми і є доступною інформацією для визначення ліквідності, платоспроможності та економічної стійкості підприємства і ключовим джерелом інформації для ймовірних партнерів.

Згідно з Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [14] облік фінансових результатів повинен забезпечити:

- дотримання чинних законів і правил (стандартів) з бухгалтерського обліку;
- облік, перевірка і контроль спільного використання основних засобів;

- облік, аналіз та контроль витрат підприємства;
- облік, аналіз та контроль формуванням доходів і результатів діяльності підприємства;
- забезпечення повного відображення всіх витрат й доходів підприємства, виявлення результатів від кожного з видів діяльності підприємства та визначення загальних фінансових результатів;
- своєчасне, достовірне та повне відображення у фінансовій звітності, результати діяльності, інформації про фінансовий стан та рух грошових коштів підприємства за звітний період;
- загальний контроль за дотриманням положень облікової політики підприємства.

У бухгалтерському обліку чистий прибуток (збиток) формується поступово протягом року, від усіх видів діяльності підприємства. Величезну частку вигоди становить прибуток від реалізації продукції, придбаний у вигляді різниці між виручкою від реалізації і витратами на збут.

Економічний результат від усіх видів звичайної та надзвичайної роботи включає:

- чистий заробіток (виручку) від реалізації продукції (товарів, послуг);
- валова прибуток (збиток);
- фінансові результати отримані від операційної діяльності;
- фінансові результати від звичайної діяльності визначені до оподаткування;
- фінансові результати від звичайної діяльності;
- фінансові результати від надзвичайної діяльності;
- чиста вигода (збиток).

Бухгалтерський облік організований таким чином, щоб забезпечити повну та достовірну інформацію про доходи, витрати, прибутки (збитки) підприємства за звітний період. Така інформація вважається основою для аналізу та управлінських висновків, для чого відображаються результати за

видами робіт у компанії, відповідно результати нормальної роботи та результати надзвичайних заходів.

Перспективи подальших досліджень фінансових результатів пов'язані з розробкою основних положень концепцій співвідношення капіталу, прибутку та активів, в яких вони втілені. У цьому випадку буде можливість системно осмислити цю категорію та виявити потенційні резерви її вдосконалення, враховуючи питання відмінностей у визначенні виручки, фінансових результатів та бухгалтерського прибутку.

Існує багато способів судити про природу фінансових результатів, після аналізу можна зробити висновок, що вони взаємодоповнюють один одного і виявляються повною мірою. Більш детально сутність фінансових результатів можна розглянути, досліджуючи групування доходів та витрат.

Отже, провівши дослідження сутності фінансового результату визначаємо категорію фінансового результату як дуже складну та суперечливу. Чітке розуміння мети та алгоритму їх визначення дає можливість уникнути масі помилок у трактуванні визначення фінансового результату та їх практичному використанні.

1.2 Групування доходів, витрат та фінансових результатів

Формування та визначення фінансових результатів здійснюється безпосередньо шляхом порівняння витрат і доходів підприємства. У системі бухгалтерського обліку інформація про доходи і витрати є надзвичайно

цінною, тому виникає необхідність постійного вдосконалення техніки, методів і організації бухгалтерського обліку як основного джерела інформації про доходи і витрати підприємств і формування фінансових результатів.

Формування та активне формування видів економічної діяльності позитивно впливає на доходи та витрати. Оскільки розвиток форм бізнесу створює певне середовище для розвитку підприємництва, він є важелем зміни економічної структури та каталізатором всього ринкового середовища, і якщо він залишатиметься незмінним протягом тривалого часу, то змусить інші форми бізнесу та змінити своє явище.

До того ж доходи й витрати відображаються в обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від оплати грошових коштів чи часу надходження.

Відповідно до П(с)БО 15 “Дохід”, доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов’язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків учасників) [17].

Згідно П(С)БО доходи класифікують:

1. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – включає загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуги без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо);

2. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – визначається методом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості раніше повернутих проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам, та податків і зборів;

3. Інші операційні доходи – це суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, з вирахуванням чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), що включає в себе: дохід від операційної

оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо;

4. Фінансові доходи – дивіденди, відсотки та інші доходи, що отримуються від фінансових інвестицій (окрім доходів, що обліковуються за методом участі в капіталі).

Дотримання такої класифікації доходів забезпечить їх достовірний та повний облік, дозволяє отримувати інформацію про склад доходів за видами діяльності, встановлювати причини відхилення від заданих параметрів, а також дає можливість відслідкувати рух грошових коштів та їх еквівалентів.

Згідно з П(С)БО № 16 “Витрати”, витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, яке призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками). Відповідно до цього нормативного документу підприємство в обліковій політиці зазначає класифікацію та склад витрат, умови їх визнання, рахунки витрат, об’єкти обліку та калькулювання [18].

Задорожний З.В. пропонує класифікувати доходи підприємств за такими ознаками:

- вид обліку;
- вид діяльності;
- можливість контролювати;
- вплив на прийняття управлінських рішень;
- процес реалізації;
- вид виробництва;
- період формування доходу;
- плановість доходу;
- ступінь оподаткування доходу;

– вид доходу [19].

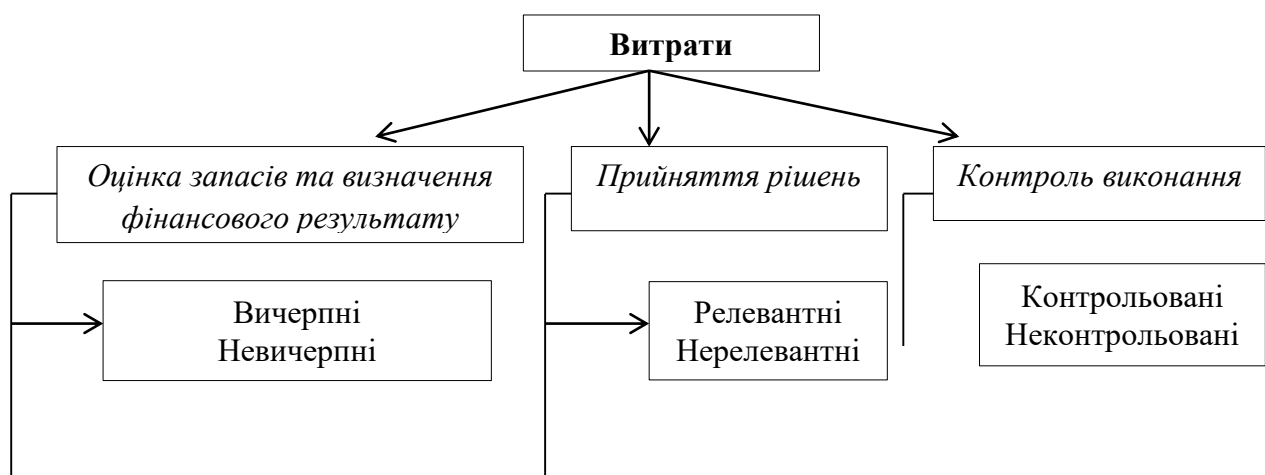
Витрати класифікуються за видами економічної діяльності та напрямками витрачання. Важливе значення має класифікація витрат за напрямом витрат, оскільки саме її складові утворюють собівартість продукції.

Кожне підприємство намагається знизити собівартість для отримання максимального прибутку, тому інформація про структуру витрат відіграє важливу роль у прийнятті господарських рішень керівництвом.

Через різний економічний зміст, джерело доходу, напрямки видатків і джерело доходів і видатків їх слід класифікувати за різними характеристиками відповідно до їх різних цілей і використання. Тому в бухгалтерському та управлінському обліку часто існують різні підходи до групування доходів і витрат.

Розглянемо детальніше класифікацію витрат в залежності від напрямку їх впливу на рисунку 1.3.

Під час формування собівартості чільне місце займають загальновиробничі витрати. Це витрати, що входять до собівартості продукції і пов'язані з обслуговуванням, при формуванні собівартості особливу увагу слід звернути на загальновиробничі витрати. Такими є ті, що включаються у виробничі та стосуються утримання основної і допоміжної галузей підприємства. Перелік та склад витрат кожне підприємство може визначати самостійно, відповідно до потреб. Оскільки в чинній законодавчій базі немає точного переліку всіх постійних та змінних загальновиробничих витрат [18].

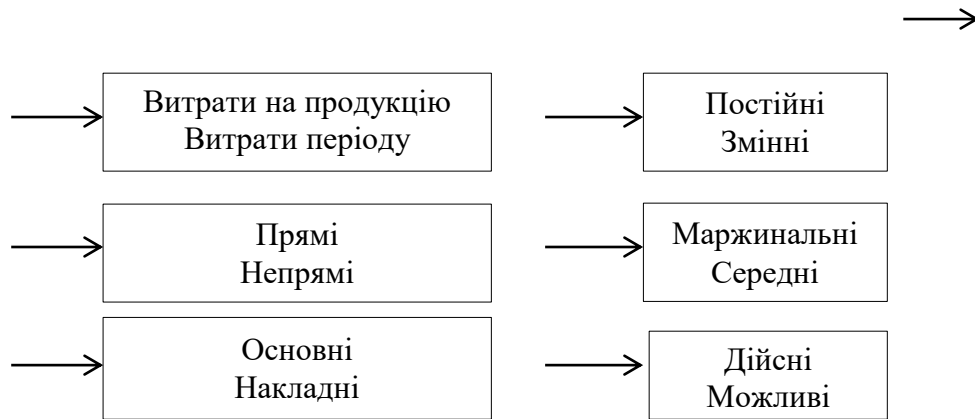

Рис.1.3 Класифікація витрат

Сформовано на основі [18]

За одним з основних принципів обліку – принципом нарахування та відповідності доходів і витрат, для того, щоб визначити фінансовий результат звітного періоду потрібно порівняти доходи звітного періоду з тими витратами, що були здійснені для отримання таких доходів. Доходи та витрати відображаються у обліку і звітності в момент їх виникнення, незалежно від часу надходження чи оплати [19].

Для отримання повної та достовірної інформації про процес формування фінансових результатів та напрями їх використання важливо обґрунтувати класифікацію відповідно до потреб дослідження та з урахуванням конкретних обставин діяльності.

Умовне позначення класифікації фінансових результатів має враховувати особливості організаційної структури та діяльності виробничого підприємства, тобто розглядати як теоретичні аспекти формування фінансових результатів, так і практичні питання. У свою чергу, фінансові результати класифікуються за періодом формування, змістом, характером використання, джерелом формування, групою доходу, відповідністю, рівнем формування, видом діяльності, метою управління та методом розрахунку прибутку.

Розглянемо детальніше класифікацію фінансових результатів (табл 1.2)

Таблиця 1.2

Класифікація фінансових результатів

Класифікаційні ознаки	Види
<i>За періодом формування</i>	— минулий — звітний — майбутній
<i>За відповідністю</i>	— плановий — недоотриманий — надлишковий
<i>В залежності від змісту</i>	— економічний — бухгалтерський — податковий
<i>За групами доходів</i>	— цільові — нейтральні — додаткові
<i>За джерелами формування</i>	— від реалізації — від володіння активами — від зміни цін
<i>За способами використання</i>	— позитивний — негативний — нульовий
<i>За характером використання</i>	— розподілений — нерозподілений
<i>За рівнем формування</i>	— за центрами відповідності
<i>Для цілей управління</i>	— вертикальне групування — горизонтальне групування
<i>Відповідно до видів діяльності</i>	— від операційної діяльності — від інвестиційної діяльності — від фінансової діяльності — від надзвичайної діяльності
<i>За методикою розрахунку прибутку</i>	— валовий — чистий — маржинальний — загальний — сукупний

Сформовано автором

Ця класифікація забезпечує суттєві ознаки збереження та підвищення аналітичного характеру інформації про фінансові результати господарської діяльності, оскільки їх складання за горизонтальним підходом передбачає вивчення витрат, доходів і фінансових результатів (бюджету) року за видами відповідно до встановлені плани розробки місячних даних за рік, то як вертикальний принцип формування фінансового результату, забезпечать

надійні аналітичні дані, перевірку, управління витратами та доходами на рівні відповідальності.

Визначаючи фінансові результати необхідно зазначити, що найбільш інформативною є класифікація фінансових результатів залежно від джерел формування, а саме від видів діяльності (рис 1.3).

Рис. 1.3. Класифікація фінансових результатів за видами діяльності

Сформовано на основі [20]

Ефективністю роботи суб'єкта господарювання оцінюється якість управлінських рішень, які приймаються відповідно до отриманих фінансових результатів діяльності, а ключовим фактором управління фінансовим результатом стане вибір методу.

Виділяють такі методи:

- планування прибутку;
- розподіл прибутку;
- управління прибутком на основі організації центрів відповідальності;
- факторний аналіз прибутку.

Основною метою механізму управління прибутком є забезпечення підвищення добробуту власників підприємств, у тому числі узгодження інтересів власників підприємства та інтересів країни. Виходячи з основних цілей, система управління прибутком допомагає досягти таких завдань, як

забезпечення максимального розміру прибутку та досягнення оптимального співвідношення рівня прибутку до рівня ризику [20, с. 69].

До основних функцій системи управління прибутком відносять:

- раціональне здійснення обліку доходів і витрат, оскільки такі показники впливають на формування прибутку;
- провадження ефективного контролю у сфері реалізації раніше прийнятих рішень стосовно формування і використання прибутку;
- проведення планування процесів формування, розподілу і наступного використання прибутку;
- проведення аналізу формування, розподілу і використання прибутку;
- налагодження ефективної системи стимулювання, яка зв'язана з формуванням прибутку підприємства та його продуктивним використанням.

Роль бухгалтерського обліку як функції системи управління прибутком підприємства на кожному етапі є особливо важливою сьогодні у зв'язку з необхідністю прийняття оперативних та обґрунтованих управлінських рішень [21, С. 392]. Система управління прибутком може працювати ефективно та цілеспрямовано лише тоді, коли вона задовольняє зовнішню та внутрішню інформацію користувачів, необхідну для контролю прибутку, перш за все пристрій управління, який забезпечує підтримку процесів попереднього та поточного обліку на належному рівні.

У свою чергу, роль контролю прибутку полягає в тому, що він здійснюється з метою встановлення фактів помилок і зловживань в обліку прибутку та запобігання їм у майбутньому, тому є необхідною умовою стабільності діяльності підприємств на всіх етапах отримання прибутку. управління.

Щоб досягти найвищих показників ефективності система внутрішнього контролю прибутку мусить включати в собі проведення попереднього, поточного та наступного контролю. Попередній контроль вміщає в себе ряд контрольних процедур стосовно операцій, які тільки мають відбутися.

Поточний контроль виконується стосовно господарських операцій у ході їх фактичного виконання, що мають на меті визначити правильність їх здійснення і відповідність встановленим визначенням. При цьому етап наступного контролю перевіряється, чи правильно здійснюються операції стосовно розподілу та використання прибутку підприємства [22].

Вважається, що перші два види контролю є найефективніші, адже саме вони дають можливість впровадити запобіжні заходи стосовно проведення дій, які вважаються неправильними чи неправомірними та господарських операцій стосовно прибутку підприємства, щоб не допустити фактів таких помилок чи порушень у фактичний момент здійснення операції.

Тому наступний контроль порівняно з попереднім та поточним контролем володіє обмеженою ефективністю, і не дає можливості активно впливати на діяльність, що здійснювалась неправильно у минулих періодах. Проте, він має змогу допомагати зробити висновки стосовно такої діяльності та розробити ту політику, яка змогла б уникнути фактів помилок і шахрайства у майбутньому, тому він постає дуже важливим елементом у системі контролю на підприємстві і нехтувати ним не варто.

Визначаючи роль аналізу прибутку підприємства бачимо, що на основі вивчення фінансових результатів діяльності кожного етапу досліджується і оцінюється результативність фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому. Ключем до запобігання помилок у процесі прийняття важливих управлінських рішень є чітке розуміння обґрунтованості раніше прийнятих рішень для будь-якої сфери корпоративної діяльності, особливо для такої складної та важливої категорії, як прибуток. На цій основі проаналізуйте кожен етап системи управління прибутковістю підприємства, його функція полягає у виявленні поточного резерву підвищення прибутковості та ефективному його застосуванні в наступному звітному періоді, а також у той же час вивченні того, як правильно та правильно впровадити систему управління прибутковістю. активно. Або негативно –

здійснення поточної діяльності, що впливає на раніше виявлені підприємством запаси за рішенням ланки управління [23].

Таким чином, першорядне місце у системі управління його прибутковістю займає комплексний економічний аналіз для усієї виробничо-фінансової діяльності підприємства. Виходячи з цього, саме на основі таких результатів проведення аналізу виконується наступна розробка та обґрунтування управлінських рішень, і стає очевидним той факт, що жоден організаційний, технічний чи технологічний захід не може бути виконаним поки не обґрунтовано його економічну доцільність. Управлінські рішення потрібно покладати на чіткі розрахунки та глибокому і всебічному економічному аналізу. Вони мусять бути достатньо аргументовані, умотивовані і оптимальні. Кожному рішення та кожній управлінського апарату повинен передувати економічний аналіз та аргументувати їх і бути базисом для управління виробництвом, забезпечувати його продуктивність.

Система управління прибутком підприємства складається з декількох етапів: формування, розподілу та використання. Першим етапом управління прибутком являється його формування, яке відбувається у певному встановленому порядку: найперше вираховують прибуток від основної діяльності, а також розраховують прибуток від іншої операційної діяльності, фінансових операцій та іншої звичайної діяльності. Обсяг одержаного прибутку і фінансове становище підприємства безпосередньо в підпорядкуванні від реалізації рентабельних видів продукції, оскільки у кількісному виразі прибуток являється різницею між виручкою і повною собівартістю реалізованої продукції.

Отже, фінансовий результат як облікова категорія сформульований як різниця між доходами і витратами або збільшенням чи зменшенням власного капіталу підприємства, створеним у процесі підприємницької діяльності за звітний період, за винятком зміни капіталу за рахунок внесків або вилучення власниками.

Визначається фінансовий результат за допомогою групування доходів та витрат та відображенням їх за видами діяльності у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) [24].

З метою поглиблення аналітичності інформації про доходи і витрати підприємствам доцільно більш широко використовувати субрахунки 2-го і наступних порядків до рахунків і субрахунків 7-го і 9-го класів Плану рахунків. Підрозділи звітності та центри відповідальності формують інформацію про доходи, витрати та фінансові результати, що сприяє підвищенню рівня обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами.

При визначенні фінансового результату та складання Звіту про фінансовий результат (Звіт про сукупний дохід) визначальну роль відіграє нормативно-правове регулювання. Законодавство України чітко визначає склад, елементи та терміни подання звіту про фінансові результати, а також принципи яких необхідно дотримуватися його складанні [25].

Отже, дотримання підприємствами законів та положень при веденні бухгалтерського обліку та формуванні звітності дозволяє правильно організувати облік та запобігає отриманню штрафів за невчасно або невірно подані звіти. Тому важливим етапом є дослідження відмінності фінансового і податкового обліку у формуванні фінансових результатів підприємства.

1.3. Відмінності фінансового і податкового обліку у формуванні фінансових результатів підприємства

В залежності від того, що стоїть за мету ведення обліку та якими є користувачі вихідної інформації бухгалтерський облік традиційно розділяють на фінансовий, управлінський та податковий. Оскільки такий поділ досить умовний, адже вся облікова інформація сформована на основі ідентичних

первинних даних та єдиному методологічному фундаменті, проте стосовно розгляду фінансових результатів у фінансовому та податковому обліку мають місце певні відмінності [26].

При допомозі узагальнення інформації на синтетичних та аналітичних рахунках, ведення облікових реєстрів, складання та подання фінансової звітності та задоволення потреб внутрішніх та зовнішніх користувачів, фінансовий облік здійснює реєстрацію господарських операцій. Взаємін, податковий облік використовує лише таку облікову інформацію, яка безпосередньо зв'язана із складанням податкової звітності, на основі чого в бухгалтера виникає потреба вести додаткову і відмінну від фінансового обліку документацію і формувати податкову звітність [27, с. 334].

Одним із основних податків, які підприємство зобов'язане сплачувати ? є податок на прибуток. Він являє собою прямий податок, який стягується з прибутку підприємства. Під час визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток потрібно звертати увагу на те, що в бухгалтерському обліку прибуток до оподаткування визначають відповідно до П(С)БО 17 «Податок на прибуток», і він являється різницею між доходами та витратами за мінусом непрямих податків [28, с. 13].

Облік розрахунків з цього податку ведуть на субрахунку 641 “Розрахунки за податками”. За кредитом цього субрахунку відображається обчислене за правилами ПКУ податкове зобов'язання, яке підлягає сплаті за певний звітний період, тобто сума податку на прибуток, яка є задекларована у рядку 06 декларації з податку на прибуток. За дебетом відображають суму належну до відшкодування податку та їх сплату. Обліковують та узагальнюють інформацію про витрати з податку на прибуток на активному рахунку 98 “Податок на прибуток”.

Рахунок 98 “Податок на прибуток” призначений для ведення обліку витрат з податку на прибуток, і він складається з поточного податку на прибуток, проте враховується відстрочене податкове зобов'язання і відстрочений податковий актив та визначаються відповідно до П(С)БО 17

“Податок на прибуток”. За дебетом рахунка відображають нараховані суми податку на прибуток, а за кредитом – включення до фінансових результатів на рахунку 79 “Фінансові результати”. В обліковому регістрі рахунок відображається у Журналі 5, у звітності у рядку 2300 “Звіту про фінансові результати”. На основі зведених даних підприємство складає і подає річну Декларацію з податку на прибуток [29, с. 126].

У податковому обліку прибуток до оподаткування – це різниця між скоригованим валовим доходом, загальними скоригованими витратами та амортизацією необоротних вироблених активів, тому амортизація є окремою складовою розрахунку прибутку до оподаткування. Розбіжність виникає внаслідок невідповідності системи обчислення об’єктів оподаткування в податковому обліку правилам його обчислення в бухгалтерському обліку.

У податковому обліку датою виникнення валових доходів і витрат вважається дата більш ранньої події. Що стосується валового доходу, то це дата надходження коштів або дата відвантаження продукції (поставки товарів, виконання робіт, надання послуг). Що стосується загальної вартості, то це або дата видачі коштів, або дата отримання продукту (товарів, робіт, послуг). Це є основною причиною відмінності показників прибутку двох видів обліку [30, с. 189].

Також різниця між фінансовим результатом, визначеним у бухгалтерському обліку, та оподатковуваним доходом, визначеним у податковому обліку викликана наступними відмінностями між такими видами обліку у етапі визначення фінансового результату:

1. Обліковий процес на підприємстві залежить від того, яка обрана облікова політика стосовно цих питань нарахування амортизації, додатковий капітал, забезпечення і визначення та списання запасів і необоротних активів.
2. Процес уцінки та дооцінки основних засобів нараховується відповідно до ПСБО або МСФЗ та не враховується в податковому обліку.
3. Якщо балансова вартість основних засобів у фінансовому обліку відрізняється від податкової, то під час реалізації цього основного засобу у

платників, що ведуть облік податкових різниць, оподатковуваний фінансовий результат може дещо відрізнятись від фінансового прибутку.

Враховуючи, що між критеріями визнання доходів і витрат, виникають розбіжності у бухгалтерському обліку та податковому законодавстві, виникають податкові різниці. Розглянемо причину їх виникнення та види податкових різниць.

Чотири види різниць, які враховуються при визначенні оподаткованого прибутку, наведено на рис. 1.1.

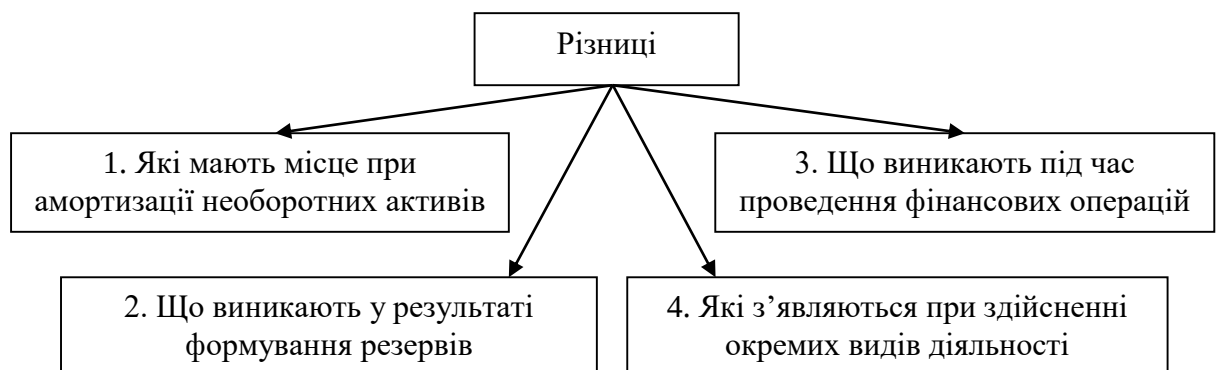

Рисунок 1.4. Види різниць, які враховуються при визначенні оподаткованого прибутку

Сформовано на основі [23]

Ті різниці, які з'являються у процесі амортизації необоротних активів, регулюються статтею 138 ПКУ під назвою “Різниці, які виникають при амортизації необоротних активів”. Порядок нарахування амортизації необоротних активів у бухгалтерському обліку регулюється нормами П(С)БО 7 “Основні засоби” [12] та П(С)БО 8 “Нематеріальні активи” [13]. Відповідно до таких положень, амортизується первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням ліквідаційної вартості протягом терміну корисного використання об'єкта необоротних активів. Зазначені в цих документах методи використовуються для щомісячного нарахування амортизації.

Сума відхилення визначається шляхом додавання облікової суми амортизації до фінансового результату до оподаткування та віднімання від цього результату суми податкової амортизації за відповідний податковий період. Платник податку на прибуток, на балансі якого є невитратні активи, повинен додати до фінансового результату до оподаткування суму амортизації відповідно до принципів бухгалтерського обліку таких активів, які не амортизуються згідно з п. 138.3 ПКУ.

Коригування фінансових результатів до оподаткування призначені для визначення оподатковуваного прибутку та здійснюються шляхом зменшення або збільшення суми, що призводить до різниці. Це пов'язано з відмінностями фінансового та податкового обліку у визначенні фінансових результатів діяльності підприємства. Статтею 138 ПКУ передбачено коригування фінансового результату до оподаткування шляхом збільшення уцінки необоротних активів та зменшення цього результату на суму дооцінок таких активів. Також у статті 138 ПКУ визначено вплив різниць, що з'являються під час амортизації необоротних активів, на фінансовий результат до оподаткування.

Цікавим моментом тут виступає те, що згідно зі статтею 134 ПКУ, платники податку, в яких річний дохід від будь-якої діяльності представлений сумою, яка не перевищує 20 млн. грн., мають право визначати об'єкт оподаткування, при цьому не коригуючи фінансові результати до оподаткування на різниці. Такі платники податку приймають рішення стосовно врахування різниць при обчисленні об'єкта оподаткування самостійно.

За операціями переоцінки та зміни корисності необоротних активів коригування фінансового результату до оподаткування передбачено статтею 138 ПКУ. У бухгалтерському обліку інформація про дооцінку (уцінку) необоротних активів узагальнена на рахунку 41 «Капітал в дооцінках» із відповідними йому субрахунками та субрахунку 975 «Уцінка необоротних активів (фінансових інвестицій)» рахунку 97 «Інші витрати».

Отож, фінансовий результат, який визначений у фінансовому обліку і та сума, яка належить до оподатковуваного прибутку можуть значно відрізнятися. Саме це ускладнює роботу бухгалтера, і змушує його постійно коригувати дані на податкові різниці [31, с. 29-30].

Можемо зробити висновок, що перевагами у визначенні фінансового результату та складання і подання податкової звітності є:

- цілісність методичного підходу до визначення фінансового результату усіх господарських суб'єктів (валові доходи – валові витрати);
- прозорість та певні гарантії достовірності поданої підприємствами інформації, що унеможливорює ухилення суб'єктами господарювання ухилення від сплати податків;
- економічність подання податкової звітності за рахунок використання даних фінансової звітності.

Однак, існують і певні недоліки у відмінностях фінансового і податкового обліку у частині визначення фінансового результату:

- розбіжності між розміром прибутку, визначеним у бухгалтерському обліку, та прибутку, який оподатковується;
- труднощі визначення статей витрат бухгалтерського обліку, які впливають на розмір оподатковуваного прибутку, що ускладнює пошук резервів їх мінімізації;
- застосування різної нормативної бази, що змушує бухгалтера бути усвідомленим у значно більшій кількості інформації, що у свою чергу ускладнює процес ведення бухгалтерського обліку і призводить до допущення помилок.

Існує ряд об'єктивних факторів, які не дозволяють повністю відокремити податковий облік від фінансового:

- а) підставою для ведення обох видів обліку є одні й ті ж облікові документи, що фіксують факти здійснення господарських операцій;
- б) робота з організації і ведення податкового обліку виконують в основному одні й ті самі працівники – бухгалтери з метою можливості

використання даних бухгалтерського обліку в податкових розрахунках вносяться зміни до порядку ведення бухгалтерського обліку деяких господарських операцій.

Тому основною характеристикою, яка визначає спільність усіх підсистем, є те, що управлінські рішення приймаються на основі інформації, створеної кожною підсистемою. Таким чином, отримана фінансова облікова інформація про фінансові результати діяльності дозволяє зовнішнім користувачам, особливо інвесторам, приймати рішення про можливість інвестування в бізнес.

Дані податкового обліку є основою для визначення розміру податкових зобов'язань, а в кінцевому підсумку можуть визначити розмір залишкового прибутку в розпорядженні підприємства та порядок розподілу. На основі даних усіх облікових підсистем внутрішніми та зовнішніми користувачами приймаються основні управлінські рішення.

Основним джерелом цих даних може виступати:

- 1) інтерпретована інформація;
- 2) податкова звітність;
- 3) фінансова звітність.

Для прийняття управлінських рішень користувачів інформації цікавлять показники ефективності фінансово-господарської діяльності, які характеризують потенціал і реальну здатність фірми обслуговувати поточну заборгованість, фінансову стійкість та результативність роботи підприємств з позиції ефективності використання окремих видів ресурсів.

В умовах існування відмінностей між фінансовим і податковим обліком завданням кожного підприємства правильне відображення доходів і витрат звітного періоду та визначення фінансового результату з дотриманням методики у фінансовому обліку та правильне визначення суми оподаткованого прибутку у податковому обліку, зважаючи на різні підходи до обліку амортизації, дооцінок та уцінок основних засобів, а також на різні критерії визначення доходів і витрат.

Отже, при оцінці показників фінансового стану підприємства потрібно зважати на те, що вони повинні бути, щоб усі хто пов'язаний із підприємством економічними відносинами, змогли отримати відповідь на запитання, наскільки підприємство є надійним як партнер у фінансовому відношенні. При цьому, прийняти такі рішення про економічну доцільність продовження або встановлення цих відносин з підприємством. Для того, щоб кожний партнер зміг зробити вибір, виходячи з власних інтересів, відповідно до цього потрібно підводити показники оцінки фінансового стану.

Висновок до розділу 1

Фінансовий результат являється показником діяльності і полягає у тому, що він показує збільшення або зменшення власного капіталу підприємства. При зіставленні показників отриманих доходів з понесеними витратами за звітний період формується розрахунок показника фінансового результату. При цьому отримується як позитивний, так і негативний показник і відповідно підприємство отримує прибуток або збиток.

При умові позитивного значення фінансового результату, він виступає джерелом платежів до бюджету та розширеного відтворення виробництва. З його допомогою утворюється стимул для покращення ефективності діяльності підприємства. За ринкових умов значно зростають роль і значення фінансових результатів у розвиненні підприємства, радикально змінюються порядок та обґрунтованість їх визначення як у системі фінансового, так і в системі внутрішньогосподарського обліку.

Кінцевим результатом діяльності підприємства у бухгалтерському обліку є прибуток, який визначається шляхом зіставлення доходів та витрат, отриманих у звітному періоді. Прибуток є джерелом сплати податків, а його величина характеризує фінансові результати підприємства та його фінансовий стан. Примноження прибутку означає, що потенційні можливості підприємства також збільшуються та підвищується ступінь його ділової

активності. Частин доходів власників підприємств, розміри дивідендів акціонерів та інших доходів також розраховується з прибутку.

На даний час нормативно-правове регулювання прибутку в Україні включає Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р., П(С)БО 7, 8, 15, 16, 17, Господарський та Податковий кодекси.

Керування прибутком являється багаторівневою системою трансакцій, у ній поєднується як мінімум три підсистеми: формування, розподіл та використання. Кожній із таких підсистем притаманні власні конкретні цілі та завдання. Для кожного характерні досягнення найбільшої ефективності потрібно проводити правильну політику обліку, контролю та аналізу прибутку.

На кожному етапі важливим і актуальним виступає роль обліку, особливо в сьогоденні, оскільки є необхідністю прийняття оперативних і раціональних управлінських рішень. При правильному і грамотному веденні обліку досягається підтримання попереднього і оперативного управління на рівні який здатний задовольнити управлінський апарат відповідною інформацією і демонструє, що вся система управління працює цілеспрямовано.

Також необхідною умовою стабільного та ефективного функціонування суб’єктів господарювання на кожному з етапів управління прибутком є роль контролю в управлінні прибутком. Контроль прибутку підприємства виконується з метою виявлення фактів допущення помилок та зловживань та попередження їх у майбутньому.

В свою чергу, роль аналізу прибутку підприємства дає зрозуміти, що результативність фінансово-господарської діяльності підприємства може оцінюватися на основі вивчення фінансових результатів його роботи. При чіткому визначенні сутності та змісту понять, це виступає запорукою запобігання помилок у ході прийняття важливих управлінських рішень. Найбільше це стосується такої складної категорії, як фінансовий результат.

Враховуючи це, роль проведення аналізу на кожному з етапів системи управління прибутковістю підприємства полягає у виявленні резервів підвищення прибутковості та впровадження їх у наступних звітних періодах.

Одним із важливих питань можна відмітити відмінності між визначенням фінансового результату у фінансовому обліку та сумами оподатковуваного прибутку у податковому обліку, а також їх відображення у фінансовій та податковій звітності у понятті податкових різниць. Корируючи фінансовий результат до оподаткування з метою визначення оподатковуваного прибутку необхідно виконувати шляхом його зменшення чи збільшення на ті суми, які спричиняють різниці.

На основі вище сказаного можна зробити висновок, що перевагами для визначення фінансового результату та складання і подання податкової звітності являється цілісність методичного підходу до визначення фінансового результату для усіх господарських суб'єктів, а також прозорість та певні гарантії достовірності інформації, що подається підприємствами, і їх економічність подання податкової звітності за рахунок використання даних фінансової звітності.

Проте, можуть мати місце і недоліки такі як, розбіжності між розміром прибутку, визначеним у бухгалтерському обліку, та прибутку, який оподатковується, тяжкості визначення статей витрат бухгалтерського обліку, які мають вплив на розмір оподатковуваного прибутку із застосуванням різної нормативної бази, що заставляє бухгалтера мати усвідомленість у великій кількості інформації, а це у свою чергу затрудняє процес ведення бухгалтерського обліку і може призвести до появи помилок.

Кожне підприємство, в умовах існування відмінностей між фінансовим і податковим обліком, ставить перед собою завдання правильного відображення доходів і витрат звітного періоду та визначення фінансового результату дотримуючись методологічних принципів у фінансовому обліку та правильного визначення суми оподатковуваного прибутку у податковому обліку, при цьому необхідно зважати на різні підходи до обліку амортизації,

дооцінок та уцінок основних засобів, а також на різні критерії визначення доходів і витрат.

Зважаючи на це перед бухгалтером ставиться завдання пошуку можливостей для зменшення витрат звітного періоду, враховуючи існування різних підходів до їх визначення, та покращення рівня прибутковості підприємства у звітному періоді та в цілому його фінансового стану.

Розділ 2. Організаційно-методичні засади обліку доходів, витрат та фінансових результатів на ДП «Івано-Франківський лісгосп»

2.1 Інформаційне забезпечення складання звітності про фінансові результати

Економічним підсумком господарської діяльності є фінансовий результат, який характеризує усі аспекти функціонування підприємства. У зв'язку з цим операції з формування, розподілу та використання фінансових результатів підприємства підлягають управлінню, що забезпечує своєчасність внесення коригувань у господарську діяльність задля уникнення збитків та досягнення бажаного прибутку.

Основним джерелом інформації про доходи, витрати і фінансові результати виступають дані бухгалтерського обліку, які допомагають яких проводити аналіз, на їх основі прогнозують результати і проводиться поточне планування фінансових показників. Та інформація, що використовується у бухгалтерського обліку під час прийняття певних управлінських рішень, являє собою саме звітню інформацію, а також різні відомості відповідно до аналітичних та синтетичних рахунків, оскільки на них акумулюються відомості про формування фінансових результатів підприємства.

Однією з складових рушійного розвитку економіки України є фінансова звітність, як основа інформаційного забезпечення різних груп користувачів, адже, від її якісних характеристик залежить ряд показників ефективності на мікрорівнях та макрорівнях, що в кінцевому результаті показує темпи розвитку національної економіки і безпосередньо впливає на інвестиційну привабливість та динаміку затягування інвестицій на ринках капіталів.

Фінансова звітність становить основу інформаційного забезпечення зовнішніх користувачів. Метою подання фінансової звітності являється надання інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень зовнішніми користувачами. Користувачами фінансової звітності є фізичні та юридичні особи які приймають управлінські та стратегічні рішення. Зрозумілість та доречність фінансової звітності визначається її суттєвістю і

придатністю для прогнозування. Зіставність досягається на основі послідовності, історичної собівартості, періодичності, єдиного грошового вимірника. Однією з умов прийняття ефективних стратегічних рішень є досягнення компромісу між якісними характеристиками на користь достовірності.

Одним з важливих складових ефективності діяльності будь-якого підприємства незалежно від його форми власності та виду діяльності є адекватне, своєчасне, впорядковане інформаційне забезпечення. В основі обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством знаходиться інформація про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства. Її використовують для управлінських рішень, оцінки й аналізу економічних явищ та процесів, що відбуваються на підприємстві.

Управлінські рішення, які приймаються на основі обліково-аналітичної інформації, забезпечують конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. Аналітичне забезпечення управління підприємством є окремою системою, заснованою на обліковій інформації, що отримана шляхом проведення економічного аналізу даних для визначення результатів управління і побудови прогнозних значень господарської діяльності [24].

Обліково-аналітична система, створена на підприємстві, повинна задовольняти об'єктивність відображення процесів виробництва, обігу, розподілу та споживання, використання природних, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів.

Ефективність функціонування системи залежить від інформаційного забезпечення і являє собою сукупність зовнішніх та внутрішніх джерел інформації, які забезпечують формування бази даних.

Формується інформаційне забезпечення у декілька етапів:

1. Обробка та узагальнення первинної інформації.
2. Групування інформації та відображення її у регістрах бухгалтерського обліку.

3. Підготовка агрегованої інформації для прийняття управлінських рішень.

Приймаючи ефективні управлінські рішення виникає потреба у достовірній інформації про результати діяльності підприємства. В першу чергу, для цього повинен буде правильно організований облік на підприємстві.

Основним установичим документом підприємства є Статут (Додаток А).

На ДП “Івано-Франківський лісгосп” організація обліку доходів, витрат та фінансових результатів затверджена у Наказі про облікову політику підприємства (Додаток Б). За допомогою Наказу відбувається дотримання встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку на підприємстві та правильне складання й подання у встановлені строки фінансової звітності.

Бухгалтерський облік на лісгоспі здійснюється за журнально-ордерною системою із застосуванням комп’ютерної бухгалтерської програми 1С:Бухгалтерія, при цьому відповідальність за ведення реєстрів обліку, порядок й спосіб реєстрації та узагальнення інформації, які передбачаються цією комп’ютерною програмою та вимогам законодавства, покладається на головного бухгалтера – Осудар О.В.

Стосовно витрат на лісгоспі, то загальновиробничі витрати розподіляємо на кожен об’єкт витрат окремо, на базі заробітної плати виробників беручи до уваги фактичну потужність звітного періоду.

Витрати, які не включаються до собівартості продукції (наприклад, адміністративні витрати, витрати на збут і т.д.), а також пов’язані з операційною діяльністю, вважаються витратами періоду.

Основним джерелом прибутку, як позитивного фінансового результату, є доходи від реалізації підприємством продукції, товарів, робіт і послуг. Документальне оформлення операцій з реалізації продукції здійснюється за товарно-транспортними накладними або накладними – залежно від того, яким покупцям вона реалізовується: підприємствам чи фізичним особам.

Кінцеві результати діяльності на ДП “Івано-Франківський лісгосп”

мають вплив не лише на його фінансове положення, а й на загальний рівень суспільного виробництва та споживання. Важливого значення набуває формування системи моніторингу результатів господарської діяльності на загальній моделі фінансового результату з урахуванням їх видів та чинників формування доходів і витрат лісогосподарських підприємств [25].

Модель організації обліку витрат, доходів і фінансових результатів ДП «Івано-Франківський лісгосп» зображено на рис. 2.1.

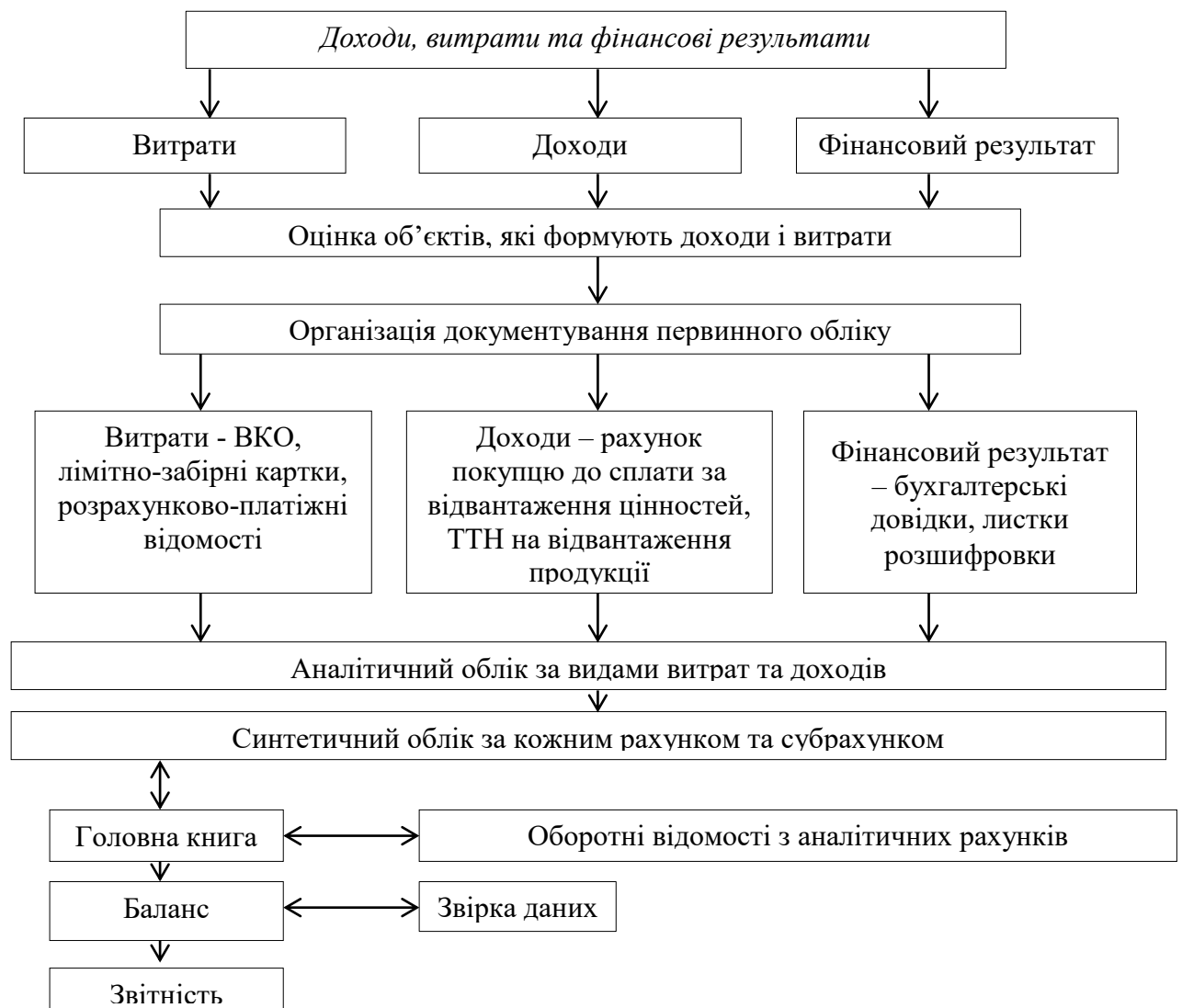

Рис 2.1. Модель організації обліку витрат, доходів та фінансового результату на ДП «Івано-Франківський лісгосп»

Сформовано автором

Інформація, яка стосується фінансових результатів підприємства застосовується у різних інтерпретаціях та різних формах фінансової звітності (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Порядок розкриття інформації про фінансові результати у фінансовій звітності на ДП «Івано-Франківський лісгосп»

Форма фінансової звітності	Стаття	Призначення
<i>Баланс (Звіт про фінансовий стан)</i>	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Відображається частина чистого прибутку, отриманого та реінвестованого у діяльність підприємства, що нерозподілений між його власниками, або сума непокритого збитку
<i>Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)</i>	Валовий прибуток (збиток)	Відображається різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
	Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток або збиток)	Відображається алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), інших операційних доходів, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат
	Фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток)	Відображається алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків)
	Чистий фінансовий результат (прибуток або збиток)	Відображається алгебраїчна сума прибутку (збитку) до оподаткування, податку на прибуток та прибутку (збитку) від припиненої діяльності після оподаткування
<i>Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)</i>	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	Відображається алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків)
<i>Звіт про власний капітал</i>	Чистий прибуток (збиток) за звітний період	Відображається чистий прибуток або непокритий збиток підприємства за звітний період, розподіл прибутку

Сформовано на основі [25]

Накопичення та обробку облікової інформації для формування фінансової звітності можна складають інформаційну систему зображену на рисунку 2.2.

Така система є безперервною та динамічною, тому, що вся інформація, яка входить та виходить від неї є обробленою, узагальненою та проходить чи має пройти етап аналізу. Дана категорія є важливою в першу чергу для користувачів фінансової звітності [25].

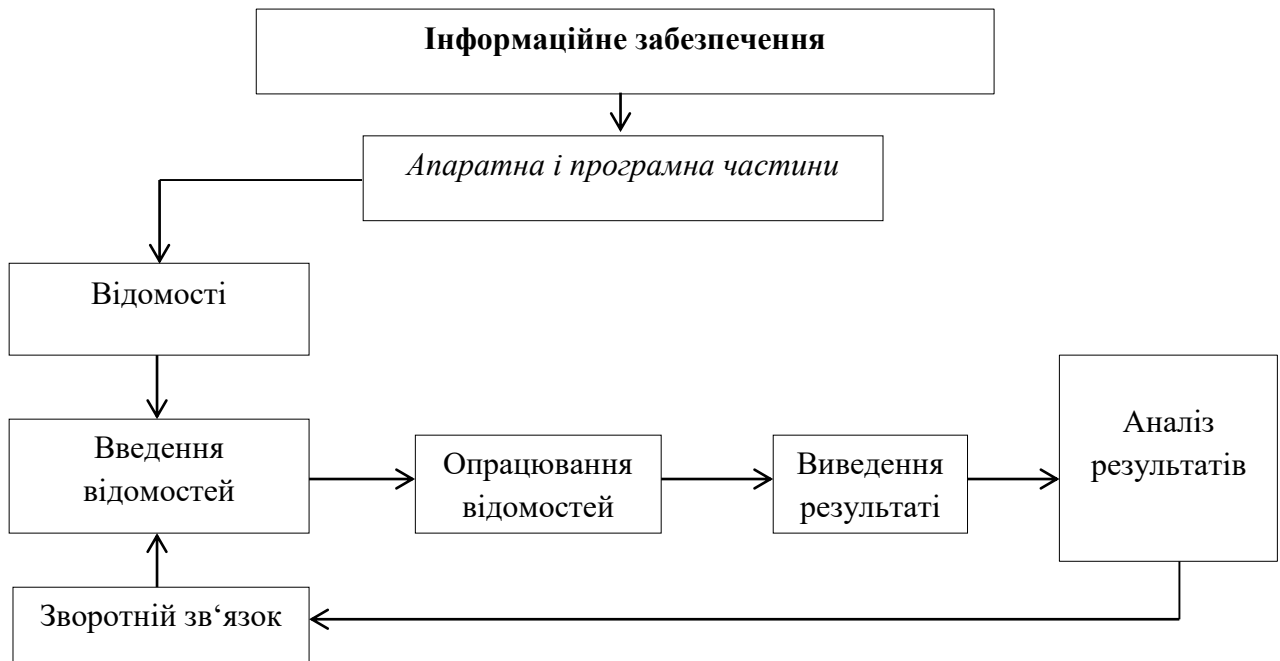

Рис 2.2. Структура інформаційної системи формування фінансової звітності про фінансові результати на ДП «Івано-Франківський лісгосп»
Сформовано на основі [25]

Отже, розвиток організації обліку залежить від реальних потреб управління фінансовими результатами господарської діяльності лісгоспу. У загальному механізмі облікового інформаційного забезпечення управління фінансовими результатами мають бути вирішені завдання:

1. Обґрунтування можливих методологічних підходів, передбачених для всіх рівнів управління з узгодженням потреб держави, галузей і підприємств державного сектору економіки;
2. Належне розкриття галузевого рівня регулювання облікового забезпечення управління фінансовими результатами діяльності лісгоспу;

3. Організація контролю за ефективністю здійснення господарської діяльності лісгоспу та оцінки їх фінансових результатів.

Враховуючи те, що при розрахунку фінансових результатів в автоматизованій системі управління це відноситься до технічної операції, тоді як рекомендовані коди рахунків автоматично відмічаються у формах первинних документів чи реєстрів обліку, та вміщують кореспонденцію рахунків. При занесені реквізитів стандартних форм первинних документів, відповідно до такої запропонованої схеми організації автоматизованого обліку, відповідальність належить працівникам служб основного, промислового чи допоміжного виробництв, а керівники відповідних служб уже контролюють сам процес складання.

Формування облікової інформації про фінансові результати на ДП «Івано-Франківський лісгосп» відбувається автоматизовано і в процесі завершується комплексом завдань «Зведений облік та звітність». Отримані результати зведеного аналітичного та синтетичного обліку можуть бути використані для внутрішнього і зовнішнього контролю фінансових результатів на підприємстві. При цьому на працівників бухгалтерії при цьому покладаються обов'язки контролю виконання всіх облікових робіт.

Ті внутрішні звіти, які формуються автоматично та і до них відносяться відомості за рахунками, журнали, оборотно-сальдові відомості, Головна книга, а також внутрішні спеціально розроблені звіти, які включають в себе галузеву специфіку підприємств. Тоді може бути суттєво підвищена інформаційна корисність внутрішніх звітів завдяки налаштуванню програмного забезпечення на облік фактичних й планових доходів, витрат і фінансових результатів, в такому варіанті це дозволить розширити можливості внутрішнього контролю підприємства.

Отож, для забезпечення досягнення більш ефективного способу обліку і контролю елементів формування прибутку (доходи та витрати) та його розподіл і використання необхідне якісне впровадження обліково-аналітичного забезпечення на підприємстві. Виконати це можна тільки

удосконаливши управління цільовими елементами у системі обліково-аналітичного забезпечення на підприємстві. Має потребу чіткої та адекватної до запитів користувачів системи рахунків з відповідною аналітикою облікове забезпечення процесу управління прибутком.

2.2 Методика формування фінансових результатів підприємства

Господарська діяльність підприємства характеризується фінансовими результатами, зокрема прибутком, отриманим від підприємницької діяльності. Отриманий прибуток і напрями його використання являються інтегрованими показниками життєдіяльності підприємства, так як від його розміру залежать оплата праці працівників, розрахунки з бюджетом, створення власних заохочувальних фондів стимулювання та розвитку підприємства.

В системі бухгалтерського обліку з метою визначення фінансового результату проводиться зіставлення доходів і витрат, які класифікуються за видами діяльності та формують фінансові результати поточного періоду за відповідними видами діяльності. Достовірність і якість інформації та методів її отримання, обробки та використання впливає на ефективність прийнятих управлінських рішень. Пропонуємо розглянути особливості організації та методики обліку доходів і витрат на ДП «Івано-Франківський лісгосп».

Державне підприємство «Івано-Франківське лісове господарство» засноване на державній власності, створене відповідно до наказу Міністерства лісового господарства України від 26.05.1995 р. № 57 «Про створення державних лісгосподарських підприємств у Закарпатській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях» належить до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України і координується Івано-Франківських обласним управлінням лісового та мисливського господарства.

Підприємство є державним комерційним підприємством – юридичною особою публічного права та суб'єктом господарювання державного сектору економіки. Воно має відокремлене майно, веде самостійний баланс, володіє розрахунковим, валютним та іншими рахунками в установах банків, печатки, штампи та бланки зі своїм найменуванням. Статутний капітал підприємства утворюється Органом управління майном та становить 230100 грн. [Додаток А].

Основна мета діяльності підприємства виражається у:

- Веденні лісового господарства, охорони, захисту, раціонального використання та відновлення лісів;
- Веденні мисливського господарства, охорони, відновленні та раціонального користування державного мисливського фонду на території мисливських угідь, що надаються у користуванні підприємству;
- Отримання максимального прибутку від комерційної діяльності.

Органом управління на підприємстві є директор, визначають його на посаду Органом управління майном методом укладання з ним контракту в установленому законом порядку. Першим заступником директора є головний лісничий. Начальники відділів, які відають питаннями використання, відтворення, охорони і захисту лісів, головні спеціалісти цих структурних підрозділів є одночасно за посадою старшими інспекторами з контролю у галузі ведення лісового господарства.

Заступники директора, головні спеціалісти призначаються та звільняються з посади директором за погодженням з Управлінням, інші працівники апарату управління і структурних підрозділів підприємства призначаються за звільняються директором. В своєму підпорядкуванні підприємство має сім лісництв, лісонасінневе господарство, склад паливо-мастильних матеріалів, транспортний та нижній цехи та дільницю переробки деревини.

Дане підприємство є платником податку на прибуток на загальній системі оподаткування від дати його заснування та платником податку на додану вартість від 27.05.2010 року. Підприємство використовує автоматизовану форму обліку. Бухгалтерський облік відбувається із використанням комп'ютерної бухгалтерської програми 1С:Бухгалтерія. Відповідальність та відповідність реєстрів обліку, порядку й способу реєстрації та узагальнення інформації покладається на головного бухгалтера [Додаток Б].

На підприємстві діє розроблений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та

організацій, затверджений додатком № 10 до наказу № 72 «Про встановлення облікової політики на ДП «Івано-Франківський лісгосп» від 30.12.2016 р.

Методика бухгалтерського обліку прибутку – це сукупність методів і прийомів, що відображають та узагальнюють об’єкти бухгалтерського обліку у фінансовій звітності, і реалізується з метою контролю за прибутком та ефективного використання прибутку з метою забезпечення збереження майна та результатів. Найвища ефективність господарської діяльності підприємства.

Методичні прийоми і прийоми відображення різних етапів формування, розподілу і використання прибутку складають систему взаємопов’язаних елементів методу обліку прибутку. Оскільки прибуток — це різниця між доходами та витратами, то на нього поширюються П(С)БО 15 «Доходи» та П(С)БО 16 «Витрати».

Звітність про фінансові результати надає інформацію про доходи та витрати відповідно до стандартів, встановлених Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Інформацію про виручку підприємства можна знайти в П(С)БО 15 «Дохід». Зокрема, у статтях 5–11 наведена регламентація щодо визнання та класифікації доходів. Відповідно до статті 10, можемо визначити, що доходи класифікуються за наступними групами:

- а) дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- б) інші операційні доходи;
- в) фінансові доходи;
- г) інші доходи.

Інформація щодо оцінки доходів описується статтями 21–24 П(С)БО 15, згідно з якими дохід вноситься в бухгалтерському обліку у розмірі справедливої вартості тих активів, які були отримані або підлягають отриманню. У випадку, якщо платіж, наслідком якого є виникнення різниці між справедливою вартістю коштів за продукцію та їх номінальною сумою, є відстроченим, то таку різницю визнають доходом у вигляді відсотків.

Кожне підприємство в процесі своєї діяльності відчувають витрати під час виробництва своєї продукції, що призводить до збільшення або зменшення витрат виробництва. Прибуток (збиток) прямо пропорційний собівартості. З метою законодавчого віднесення собівартості на собівартість готової продукції П(С)БО 16 «Витрати» використовується для визначення методологічної основи формування собівартості підприємства та відомостей про її класифікацію, а собівартість не переноситься на вартість готової продукції.

При визначенні фінансових результатів за звітний період доходи, отримані протягом періоду, порівнюються з витратами, понесеними для отримання цих доходів. Такі доходи та витрати відображаються в бухгалтерському обліку, а потім відповідно до нього у звіті про фінансові результати в міру їх виникнення, а не після отримання або виплати коштів.

У пунктах 21-24 П(С)БО 15 описується інформація про оцінку доходу, за якою обліковується дохід у розмірі справедливої вартості активів, які отримані або будуть отримані. Якщо затримка платежу призводить до різниці між справедливою вартістю продукту та його умовною вартістю, різниця визнається як дохід у формі відсотків. Для узагальнення інформації про фінансові результати в плані рахунків передбачено рахунок 79 Фінансові результати. У цьому бізнесі за кредитом рахунку відображається сума після закриття рахунку доходів, за дебетом - сума після закриття рахунку витрат, а також сума нарахованого податку на прибуток, яка повинна бути включена до бюджету. Залишок по рахунку списується з рахунку 44 «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)». Рахунок 79 «Фінансові результати» має такі субрахунки:

- 791 «Результат операційної діяльності»
- 792 «Результат фінансових операцій»
- 793 «Результат іншої діяльності».

Відповідність між рахунками операційних доходів і витрат на кінець періоду та фінансовими результатами ДП «Івано-Франківський лісгосп» наведено в таблиці. 2.2.

Таблиця 2.2

Кореспонденції рахунків закриття доходів і витрат операційної діяльності на фінансовий результат ДП «Івано-Франківський лісгосп»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Закрито рахунки доходів від реалізації:		
	готової продукції	701	791
	товарів	702	791
	робіт, послуг	703	791
2.	Закрито рахунки витрат операційної діяльності		
	виробничої собівартості реалізованої готової продукції	791	901
	фактичної собівартості реалізованих товарів	791	902
	виробничої собівартості реалізованих робіт і послуг	791	903
	визнаних у звітному періоді адміністративних витрат	791	92
	визнаних у звітному періоді витрат на збут	791	93
	інших витрат операційної діяльності	791	94

Сформовано автором

Прибутки (збитки) від господарської діяльності визначаються на субрахунку 791 «Результати господарської діяльності». Після закриття рахунку за кредитом субрахунку відображається сума доходу від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг та іншої господарської діяльності. За дебетом відображається сума собівартості реалізованої готової продукції, товарів, робіт, послуг, накладних, збутових витрат, інших операційних витрат із закриття.

На субрахунку 792 "Результати фінансової діяльності" визначається прибуток (збиток) від фінансової операції підприємства. Кредитова сторона субрахунку показує послідовність закриття дебетування доходів від участі в капіталі та інших суб'єктів обліку фінансових доходів, дебет-фінансові витрати дебет 95 «фінансові витрати» та 96 «збиток у капіталі «участь».

Фінансові доходи та розрахунки за витратами пов'язані до фінансових результатів діяльності підприємства відображені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Кореспонденції рахунків закриття доходів і витрат від фінансових операцій на фінансовий результат ДП «Івано-Франківський лісгосп»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Закрито рахунки доходів від участі у капіталі	72	792
2.	Закрито рахунки інших фінансових доходів	73	792
3.	Закрито рахунки фінансових витрат	792	95
4.	Закрито рахунки втрат від участі у капіталі	792	96

Сформовано автором

Прибутки (збитки) від іншої діяльності підприємства визначаються на субрахунку 793 «Результати іншої діяльності». Кредитова частина цієї статті — це сума списання прибутку від інвестицій у підприємницьку діяльність та послідовність розрахунків доходу від іншої діяльності, а дебет — списання витрат статті 97 «Інші витрати».

Відповідність підсумкових рахунків доходів і витрат від іншої звичайної діяльності та фінансових результатів ДП «Івано-Франківський лісгосп» наведено в таблиці. 2.4.

Таблиця 2.4

Кореспонденції рахунків закриття доходів і витрат від іншої звичайної діяльності на фінансовий результат ДП «Івано-Франківський лісгосп»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Закрито рахунки доходів від іншої звичайної діяльності	74	793
2.	Закрито рахунки витрат від іншої звичайної діяльності	793	97

Сформовано автором

На рахунку 44 "нерозподілений прибуток (невідшкодований збиток)" підприємства обліковується нерозподілений прибуток або невідшкодований збиток підприємства поточного та минулих років, а також прибуток, використаний у поточному році. За кредитом рахунку відображається приріст прибутку від усіх видів діяльності, за дебетом — збитки та використання прибутку.

У таблиці наведено відповідність розподілу та використання нерозподіленого прибутку ДП «Івано-Франківський лісгосп». 2.5.

Таблиця 2.5

Кореспонденції з розподілу та використання нерозподіленого прибутку на ДП «Івано-Франківський лісгосп»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Списано фінансовий результат від основної діяльності до нерозподіленого прибутку	791	441
2.	Збільшено Статутний капітал за рахунок реінвестування	441	40
3.	Використано нерозподілений прибуток при формуванні (збільшенні) Пайового капіталу	441	41
4.	Збільшено додатковий капітал	441	42
5.	Анульовано акцій (часток) списано їх за рахунок прибутку	441	45

Сформовано автором

Рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» ділиться на такі субрахунки:

- 441 «Прибуток нерозподілений»
- 442 «Непокриті збитки»
- 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»

Відповідно на субрахунку 442 «Непокриті збитки» віддзеркалюють непокриті збитки. Списання їхнє відбувається за рахунок нерозподіленого прибутку, пайового, резервного чи додаткового капіталу.

Кореспонденції з відображення та списання непокритих збитків на ДП «Івано-Франківський лісгосп» відображено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Кореспонденції з відображення та списання непокритих збитків на ДП «Івано-Франківський лісгосп»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено фінансовий результат від основної діяльності при збитковості	442	791
2.	Списано непокритий збиток за рахунок Пайового капіталу від основної діяльності	41	442
3.	Збитки списані за рахунок Додаткового капіталу	42	442

4.	Списано непокриті збитки від основної діяльності	441	442
----	--	-----	-----

Сформовано автором

Субрахунок 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» призначений для відображення розподілу прибутку між власниками (нарахування дивідендів), відрахування в резервний капітал та інше використання прибутку в поточному періоді. Залишки на субрахунку у кінці року закриваються у кореспонденції із субрахунками 441 та/або 442, при цьому сальдо виводиться на одному з цих субрахунків. Розглянемо кореспонденції цього рахунку з розподілу та використання прибутку звітного періоду на ДП «Івано-Франківський лісгосп» відображено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Кореспонденції рахунків з розподілу та використання прибутку, використаного у звітному періоді, на ДП «Івано-Франківський лісгосп»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено частину прибутку, який спрямовується на збільшення розміру статутного капіталу	443	40
2.	Відображено частину прибутку, який направляється на збільшення величини пайового капіталу	443	41
3.	Відображено частину прибутку, який направляється на збільшення величини резервного капіталу	443	43
4.	Списано частку прибутку, який використали у звітному періоді	441	443
5.	Нараховано дивіденди за результатами звітного періоду	443	671

Сформовано автором

Отож, можемо зробити висновок, що облік фінансових результатів займає чільне місце у діяльності підприємства, адже фінансовий результат являється основною метою функціонування підприємства. Правильна організація обліку доходів, витрат та фінансових результатів забезпечить підприємству достовірну інформацію про його прибуток та розширені можливості його використання та розподілу.

2.3 Особливості обліку доходів, витрат та фінансових результатів

Підприємство, яке має доходи і здійснює видатки, для виконання своїх функцій протягом року повинне визначати обсяг та спрямування коштів відповідно до своїх установчих документів. Оскільки, фінансовий результат вважається основним узагальнюючим показником підприємства і відповідно спрямування йде на прибуток, тоді чистий прибуток підприємства, повинен використовуватися на покриття матеріальних та прирівняних до них витрат, оплату відсотків по кредитах банків, податків та інших платежів та внесків до бюджету, витрат на оплату праці, , передбачених законодавством України, відрахувань у галузеві фонди та інші. А та частина, яка залишиться після відрахувань буде у розпорядженні підприємства.

Утворюючи утворює цільові фонди, підприємство призначає для покриття витрат кошти, і пов'язує їх зі своєю діяльністю:

- амортизаційний фонд;
- фонд розвитку виробництва;
- фонд споживання;
- резервний фонд;
- інші фонди.

Стосовно фонд розвитку виробництва, то він утворюється за рахунок відрахувань від чистого прибутку у порядку, передбаченому чинним законодавством України. Кошти фонду використовуються для розвитку матеріально-технічної бази підприємства.

Основною метою організації обліку доходів і витрат є контроль за їх використанням, адже це є необхідною умовою ефективного функціонування підприємств в сучасних ринкових умовах.

Структура бухгалтерії досліджуваного підприємства затверджена пунктом 2 наказу № 72 «Про встановлення облікової політики на ДП «Івано-Франківський лісгосп» від 30.12.2016 р. та представлена на рис. 2.3.

Як наведено на рис. 2.3, бухгалтерський облік на підприємстві ведеться по ділянках, кожна з яких закріплена за певним бухгалтером, який відповідальний за неї та звітує про виконану роботу головному бухгалтеру. На

основі отриманої інформації головний бухгалтер складає фінансову та статистичну звітність та несе відповідальність за показники, наведені у ній.

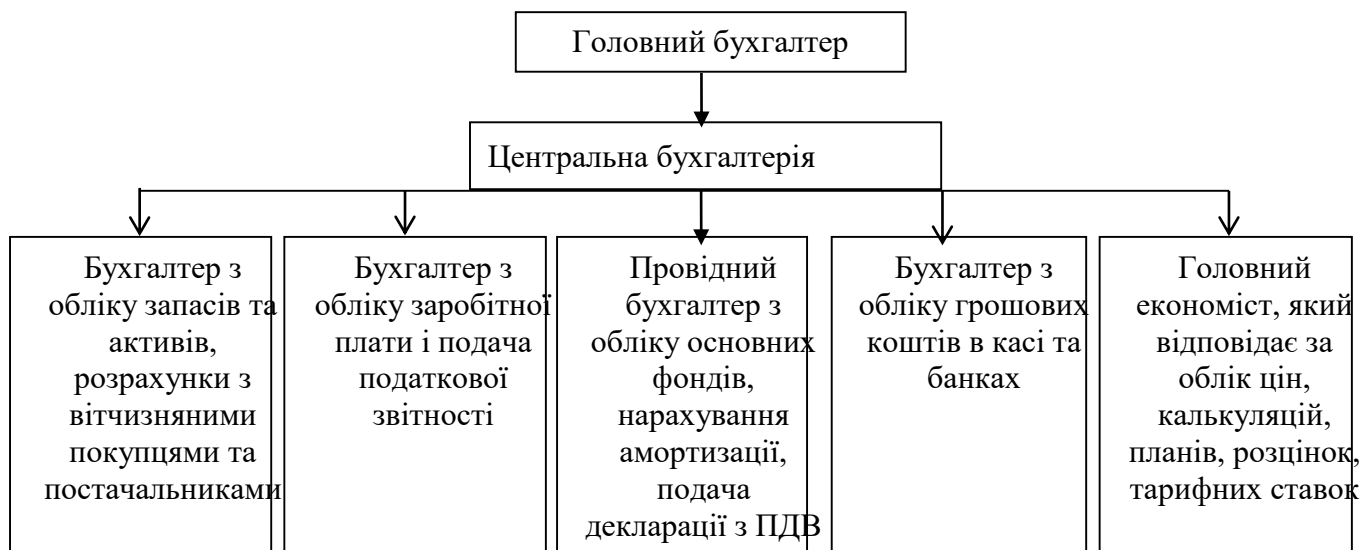

Рис. 2.3 Структура бухгалтерії ДП «Івано-Франківський лісгосп»
Сформовано на основі додатку Б

Основні завдання організації бухгалтерського обліку витрат і доходів, і вони ж відносяться до завдань фінансового результату, вимагають:

- правильне визначення і достовірну оцінку витрат, доходів і фінансових результатів діяльності;
- правильне та повне документальне оформлення та своєчасне відображення в регістрах обліку витрат, доходів і фінансових результатів;
- процес розподілу витрат, доходів і фінансових результатів діяльності відповідно до класифікаційної групи;
- контроль за вірним визначенням фінансових результатів від операційної діяльності;
- подача повної і достовірної інформації про витрати та доходи діяльності, а для потреб управління – про наявність і використання чистого прибутку.

Законодавчі акти регулюють діяльність підприємств у фінансовій, трудовій та господарській сферах, у результаті чого, облік витрат та доходів

підпорядкований чотирирівневій системі документів, яка відображена на рис. 2.4.

Р і в н і с и с т е м и д о к у м е н т ів	4	Документи, які формулюють облікову політику даного підприємства (робочий план рахунки, облікові регістри та первинні документи)
	3	Документи, що мають рекомендаційний характер (інструкції, вказівки) та несуть у собі широкий перелік варіантів рішень з обліку та враховують галузеві особливості
	2	Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які містять рекомендації про його ведення за видами діяльності
	1	Законодавчі акти, які розкривають обов'язкові правила відображення даних обліку та їх принципи

Рис. 2.4 Чотирирівнева системи документів ДП «Івано-Франківський лісгосп»

Сформовано на основі [26]

Основними законодавчими актами та нормативними документами, як показує обстеження нормативно-правової бази з обліку доходів і витрат є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податковий кодекс України, НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 15 «Дохід» [27], П(С)БО 16 «Витрати» [28], П(С)БО 17 «Податок на прибуток» тощо [29, с. 11].

Що стосується внутрішніх нормативних документів підприємства, які знаходяться на 4 рівні системи документів, то одним із основних документів, який визначає порядок організації бухгалтерському обліку доходів, витрат та фінансових результатів, є наказ «Про облікову політику», який затверджується

керівником підприємства і містить розділ про основні принципи та організацію обліку доходів і результатів діяльності. Облікова політика на даному підприємстві застосовується таким чином, щоб фінансові звіти повністю відповідали всім вимогам Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. і кожному конкретному П(С)БО.

Облікова політика на даному підприємстві затверджена наказом «Про встановлення облікової політики на ДП «Івано-Франківський лісгосп» № 72 від 30.12.2016 р. Даний наказ визначає принципи, методи і процедури, що будуть використовуватись підприємством для складання та подання фінансової звітності і формування облікової політики підприємства.

Облікова політика на ДП «Івано-Франківський лісгосп» забезпечує дотримання встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання та подання у встановлені терміни фінансової звітності; організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних із недотриманнями та відшкодуванням втрат від недостач, крадіжок і псування цінностей підприємства.

Обліковою політикою підприємства затверджено у складі господарської діяльності наступні її види:

1. Операційна (основна) діяльність – надання послуг, пов'язаних з лісовим господарством, лісозаготівлею; ведення лісового господарства, охорона, захист раціонального використання та відтворення лісів.
2. Фінансова діяльність – користування кредитами банків.

На основі видів діяльності, які здійснює підприємство, керівником було розроблено та викладено у наказі «Про встановлення облікової політики на ДП «Івано-Франківський лісгосп» № 72 від 30.12.2016 р. чільні положення з обліку доходів, витрат і фінансових результатів підприємства:

- використовувати попередільний метод для обліку витрат, що йдуть на виробництво та калькулювання фактичної собівартості продукції;

- укомплектування інформації про витрати підприємства за елементами застосовувати бухгалтерські рахунки згідно плану рахунків, затвердженого додатком 10 до наказу про облікову політику;
- загальновиробничі витрати розподіляти на кожний об'єкт витрат на базі заробітної плати працівників виробництва, виходячи з фактичної потужності звітного періоду;
- витрати, які безпосередньо пов'язані з операційною діяльністю, проте не включаються до собівартості реалізованої продукції (адміністративні витрати, витрати на збут тощо), класифікувати відповідно до П(С)БО 16 «Витрати»; дані витрати вважаються витратами періоду;
- застосовувати норми та методи нарахування амортизації основних та інших необоротних матеріальних активів у відповідності із ст. 145.1 ПКУ в залежності з мінімально допустимими строками корисного використання прямолінійним методом (після втрати чинності статті 145 від 01.01.2015 року мінімально допустимі строки амортизації визначаються статтею 138.3.3 ПКУ);
- додатком 12 до наказу «Про встановлення облікової політики на ДП «Івано-Франківський лісгосп» № 72 від 30.12.2016 р. визначити, що згідно Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України» №71-ХІІІ від 28.12.2014 року бухгалтерський облік дорівнює податковому, а отже податкових різниць не виникає.

Визнання доходів та витрат на підприємстві відбувається виключно на основі первинних документів, оформлених з усіма обов'язковими реквізитами. Рух документів, починаючи їх складанням чи отриманням від інших осіб та закінчуючи використанням для бухгалтерських записів і подальшого передавання до архіву підприємства відбувається за допомогою бухгалтерського документообороту. Обсяг його залежить від кількості документів, які одержує підприємство в процесі здійснення своєї господарської діяльності. Порядок створення первинних документів, прийняття і подальше відображення у бухгалтерському обліку, а також їх зберігання встановлюється Положенням про документальне забезпечення

записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Мініну від 24.05.95 р. № 88 [30].

Схематично процес документообігу можна розділити на кілька етапів: складання або отримання документа; перевірка; оброблення; зберігання. На практиці порядок документообігу на кожному підприємстві встановлюється головним бухгалтером та є обов'язковим для виконання всіма працівниками.

Рух первинних документів на ДП «Івано-Франківський лісгосп» відбувається відповідно до затвердженого додатком 5 до наказу «Про встановлення облікової політики на ДП «Івано-Франківський лісгосп» № 72 від 30.12.2016 р. графіком документообороту на підприємстві. Також додатком 1 затверджений саме перелік первинних документів та реєстрів, які використовуються на підприємстві.

Документування ж операцій, пов'язаних з обліком доходів, витрат і фінансових результатів підприємства ускладнюється фактом того, що для них немає затверджених типових форм документів. Так, первинними документами, які відображають доходи від реалізації та інші операційні доходи є рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, акти інвентаризації, порівняльні відомості, прибуткові касові ордери, виписки банку, довідки та розрахунки бухгалтерії тощо [31].

Відображають інші доходи в бухгалтерському обліку на підставі таких документів як: договір, акт приймання-передачі, прибутковий касовий ордер, акт ліквідації, виписка банку, акт оприбуткування матеріалів, довідок і розрахунків бухгалтерії. Розрахунком бухгалтерії формляють віднесення доходів і витрат на фінансові результати. Також довідки та розрахунки бухгалтерії слугують для відображення накопичення фінансових результатів від різного види діяльності та відносять до складу нерозподіленого прибутку (збитку) [32].

Отже, продемонструємо відображення доходів ДП «Івано-Франківський лісгосп» в первинних документах у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

**Відображення доходів ДП «Івано-Франківський лісгосп» в
первинних документах**

№	Вид доходу	Первинний документ
1.	Дохід від реалізації готової продукції	Прибутковий касовий ордер, розрахунок (довідка) бухгалтерії, рахунок-фактура, товарно-транспортна накладна, виписка банку, накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів
2.	Інші операційні доходи	Виписка банку, рахунок-фактура, накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, договір оренди, акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей, розрахунок товарно-транспортна накладна унок (довідка) бухгалтерії
3.	Інші доходи	Договір оренди, прибутковий касовий ордер, виписка банку, рахунок-фактура, товарно-транспортна накладна, накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, договори та контракти із постачальниками і фінансово-кредитними установами, акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів

Сформовано автором

Документальне підтвердження здійснення витрат залежить від їх виду. Так, використання матеріалів, МШП та інших запасів підприємства для потреб адміністративного, загальновиробничого персоналу, працівників відділу збуту відображається в бухгалтерському обліку лише на підставі належним чином оформляючи відповідні документи для списання матеріалів (накладних, вимог тощо). Послуги, що надаються підприємству включається до складу витрат діяльності на підставі рахунків, рахунків-фактур[33].

Отже, продемонструємо відображення витрат ДП «Івано-Франківський лісгосп» в первинних документах у табл. 2.9.

Для відображення накопичення фінансових результатів різних видів діяльності та їх входу до складу нерозподіленого прибутку (збитку) на ДП «Івано-Франківський лісгосп» існують первинні документи – довідки та розрахунки бухгалтерії. На підставі первинних документів дані про доходи, витрати та фінансові результати діяльності відображаються в облікових регістрах, які потім використовуються для складання фінансової звітності.

Таблиця 2.9

**Відображення витрат ДП «Івано-Франківський лісгосп» в
первинних документах**

№	Вид витрат	Первинний документ
1.	Собівартість реалізації	Акт на списання матеріалів, накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, наряд-акт на виконану роботу, накладна, акт виконаних робіт (надання полуг), виписка банку, рахунок-фактура, товарно-транспортна накладна, акт розпиловки, накладна-специфікація, шляховий лист, розрахунок (довідка) бухгалтерії
2.	Загальновиробничі витрати	Розрахунок амортизації основних засобів загальновиробничого призначення, платіжне доручення, виписка банку, рахунок-фактура, наряд-акт на виконану роботу, розрахунково-платіжна відомість, розрахунок (довідка) бухгалтерії
3.	Адміністративні витрати	Розрахунок амортизації основних засобів адміністративного призначення, платіжне доручення, виписка банку, рахунок-фактура, товарно-транспортна накладна, видатковий касовий ордер, наряд-акт на виконану роботу, розрахунково-платіжна відомість, шляховий лист, розрахунок (довідка) бухгалтерії
4.	Витрати на збут	Розрахунок амортизації основних засобів, призначених для збуту, платіжне доручення, виписка банку, рахунок-фактура, видатковий касовий ордер, наряд-акт на виконану роботу, розрахунково-платіжна відомість, шляховий лист, розрахунок (довідка) бухгалтерії
4.	Інші витрати операційної діяльності	Договір оренди, договори та контракти із постачальниками і фінансово-кредитними установами, розрахунок (довідка) бухгалтерії
5.	Витрати з податку на прибуток	Розрахунок (довідка) бухгалтерії

Сформовано автором

Проплнуємо до розгляду організацію і методику обліку доходів і витрат на прикладі ДП «Івано-Франківський лісгосп».

Згідно додатку 10 до наказу «Про встановлення облікової політики на ДП «Івано-Франківський лісгосп» № 72 від 30.12.2016 р., облік доходів на підприємстві віднесені на рахунках 7 класу плану рахунків.

Тоді як за кредитом таки субрахунків рахунків 70, 71 та 74 показують збільшення доходу, за дебетом – відповідна сума непрямих податків (податку на додану вартість) та списання та закриття на субрахунки рахунків 79 «Фінансові результати».

Затверджені типові рахунки та субрахунки для відображення у бухгалтерському обліку даних про отримані доходи, робочим планом рахунків на підприємстві і наведений приклад у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

**Витяг з робочого плану рахунків «ДП Івано-Франківський лісгосп»
у частині доходів**

Синтетичні рахунки		Субрахунки	
Код	Назва	Код	Назва
70	Доходи від реалізації	701	Лісопродукція
		702	Посадочні матеріали, товари
		703	Роботи і послуги
71	Інший операційний дохід	711	Дохід від продажу іноземної валюти
		719	Відсотки банку
74	Інші доходи	745	Доходи від безоплатно одержаних активів

Сформовано на основі додатку Б

Основну частину доходів підприємства складають доходи від реалізації, які акумулюються на субрахунках рахунку 70 «Доходи від реалізації». Саме цей рахунок існує для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг.

Наше підприємство користується ним для обліку наступних доходів:

- для обліку доходів від реалізації лісопродукції – на субрахунок 701;
- для обліку посадочних матеріалів і товарів – на субрахунок 702;
- для обліку робіт та послуг, пов'язаних з лісництвом та іншою діяльністю у лісовому господарстві – на субрахунок 703.

Розглянемо типові проводки рахунків з обліку доходу від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг, які наведені у табл. 2.11.

Значну частину доходів підприємства складають інші операційні доходи, облік яких ведеться на субрахунках рахунку 71 «Інший операційний дохід». На даному рахунку ведеться узагальнення інформації про інші доходи від операційної діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Таблиця 2.11

**Типові проводки з обліку доходу від реалізації готової продукції,
товарів, робіт та послуг на ДП «Івано-Франківський лісгосп»**

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Реалізовано підприємством готову продукцію	361	701
2	Відображаємо податкове зобов'язання з ПДВ від реалізації готової продукції	701	641/ПДВ
3	Реалізуємо посадочні матеріали і товари	361	702
4	Відображаємо податкове зобов'язання з ПДВ від реалізації посадочних матеріалів і товарів	702	641/ПДВ
5	Реалізуємо роботи та послуги, зв'язані з лісництвом та іншою лісовою діяльністю	361	703
6	Відображаємо податкове зобов'язання з ПДВ від реалізації робіт та послуг, зв'язаних з лісництвом та іншою лісовою діяльністю	703	641/ПДВ
7	Списуємо доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг на фінансові результати	701, 702, 703	791

Сформовано автором

Дане підприємство використовує його для обліку наступних доходів:

- доходи від реалізації іноземної валюти – на субрахунок 711;
- суми одержаних безоплатно оборотних активів – на субрахунок 719.

Також на підприємстві мають місце деякі інші доходи, облік яких ведеться на субрахунках рахунку 74 «Інші доходи». Цей рахунок призначений для обліку доходів, які виникають в процесі діяльності, проте не пов'язані з операційною та фінансовою діяльністю підприємства. На даному підприємстві за цим рахунком відображаються: доходи від безоплатно одержаних активів – на субрахунок 745.

Розглянемо типові проводки по інших операційних доходах, які наведені у табл. 2.12. Згідно додатку 10 до наказу «Про встановлення облікової політики на ДП «Івано-Франківський лісгосп» № 72 від 30.12.2016 р., облік витрат на підприємстві ведеться на рахунках 9 класу плану рахунків.

Таблиця 2.12

Типові проводки по інших операційних доходах на ДП «Івано-Франківський лісгосп»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Отримано дохід від продажу іноземної валюти	334	711
2	Отримано дохід у вигляді відсотків	311	719
3	Списано інші операційні доходи на фінансові результати операційної діяльності	711, 719	791
4	Отримано дохід від безоплатно одержаних активів	424	745
5	Списано інші доходи на фінансові результати операційної діяльності	745	791

Сформовано автором

За дебетом субрахунків рахунків 90, 91, 92, 93, 94, 98 відображається збільшення витрат, за кредитом – списання в порядку закриття на субрахунки рахунків 79 «Фінансові результати».

Облік витрат на ДП «Івано-Франківський лісгосп» ведеться на рахунках класу 9 «Витрати діяльності» у розрізі:

- незавершеного виробництва;
- собівартості реалізованої продукції;
- адміністративних витрат;
- витрат на збут;
- інших витрат операційної діяльності;
- витрат з податку на прибуток.

Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) призначений рахунок 23 «Виробництво». Цей рахунок використовується для обліку на окремих субрахунках витрат на виробництво продукції.

Робочим планом рахунків на підприємстві затверджено типові рахунки та субрахунки для відображення у бухгалтерському обліку даних про понесені витрати, які наведені у табл. 2.13.

Таблиця 2.13

**Витяг з робочого плану рахунків ДП «Івано-Франківський лісгосп»
у частині витрат**

Синтетичні рахунки		Субрахунки	
Код	Назва	Код	Назва
90	Собівартість реалізації	901	Собівартість лісопродукції, пилопродукції
		902	Собівартість посадочних матеріалів, товарів
		903	Собівартість робіт і послуг
91	Загальновиробничі витрати	911	Загальновиробничі витрати
92	Адміністративні витрати	92	Адміністративні витрати
93	Витрати на збут	93	Витрати на збут
94	Інші витрати операційної діяльності	948	Визнані штрафи, пені, неустойки
		949	Інші витрати операційної діяльності
98	Податок на прибуток	981	Податок на прибуток

Сформовано автором

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати», до виробничих витрат включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

Розглянемо типові проводки по акумулюванню виробничих витрат, які наведені у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

**Типові проводки з відображення виробничих витратах на
ДП «Івано-Франківський лісгосп»**

№	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит

1.	Передано у виробництво сировину і матеріали	231	201
2.	Передано у виробництво паливо	231	203
3.	Передано у виробництво тару	231	204
4.	Передано у виробництво будівельні матеріали	231	205
5.	Передано у виробництво запасні частини	231	207
6.	Передано у виробництво матеріали с/г призначення	231	208
7.	Передано у виробництво інші матеріали	231	209
8.	Передано у виробництво МШП	231	22
9.	Нараховано знос основних засобів виробничого призначення	231	131
10.	Передано у виробництво готову продукцію на переробку	231	26
11.	Передано у виробництво товари зі складу на переробку	231	281
12.	Нараховано заробітну плату працівникам виробництва	231	661
13.	Нараховано ЄСВ працівникам виробництва	231	651
14.	Відображено витрати на комунальні послуги виробничого цеху	231	631
15.	Списано у виробництво постійні розподілені загальновиробничі витрати	231	911
16.	Отримано із виробництва готову продукцію	26	231

Сформовано автором

Для групування інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, пройдених робіт, наданих послуг призначений бухгалтерський рахунок 90 «Собівартість реалізації».

За дебетом рахунку 90 «Собівартість реалізації» віддзеркалюється виробнича собівартість реалізованої готової продукції, робіт, послуг; фактична собівартість реалізованих товарів, за кредитом – порядок списання при закритті дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати».

Дане підприємство використовує його для обліку наступних витрат:

– для обліку собівартості реалізованої лісопродукції та пилопродукції – на субрахунку 901;

- для обліку собівартості реалізованих посадочних матеріалів та товарів – на субрахунок 902;
- для обліку собівартості робіт та послуг – на субрахунок 903.

Розглянемо типові проводки з відображення собівартості реалізованої продукції, товарів та послуг у табл. 2.15.

Таблиця 2.15

**Типові проводки з обліку собівартість реалізованої продукції,
товарів та послуг на ДП «Івано-Франківський лісгосп»**

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Списуємо постійні нерозподілені загальновиробничі витрати на собівартість реалізації	901	911
2.	Відображено витрати на транспортування продукції сторонньою організацією	901	631
3.	Відображена собівартість реалізованої продукції	901	26
4.	Відображена собівартість реалізованих товарів	902	282
5.	Списання в реалізацію робіт та послуг для сторонніх організацій	903	231
6.	Вартість субпідрядних робіт та послуг, виконаних сторонньою організацією	903	631
7.	Списання собівартості реалізованої готової продукції, товарів, робіт та послуг на фінансові результати операційної діяльності	791	901, 902, 903

Сформовано автором

Обліковуючи виробничі накладні витрати на організації виробництва та управління цехами, дільницями, відділеннями, бригадами, витрати на утримання та експлуатацію машин і устаткування, а також іншими підрозділами основного й допоміжного виробництва призначений рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» [34]. За дебетом цього рахунку ми показуємо суму визначених витрат, за кредитом – щомісячне, списання на рахунки 23 «Виробництво» та 90 «Собівартість реалізації» за відповідним розподілом. Аналітика ведеться за місцями виникнення, центрами і статтями (видами) витрат.

Розглянемо типові проводки по загальновиробничих витратах у табл. 2.16.

Таблиця 2.16

**Типові проводки з обліку загальновиробничих витрат на
ДП «Івано-Франківський лісгосп»**

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховуємо заробітну плату працівникам цеху	911	661
2.	Нараховано ЄСВ на суми з/п працівників цеху	911	651
3.	Нараховано знос основних засобів загальновиробничого призначення	911	131
4.	Списано матеріали, використані у процесі здійснення загальновиробничої діяльності	911	201, 203, 204, 205, 207, 208, 209
5.	Списано МШП, використані у процесі здійснення загальновиробничої діяльності	911	22
6.	Списано у виробництво постійні розподілені загальновиробничі витрати	231	911
7.	Списано постійні нерозподілені загальновиробничі витрати на собівартість реалізації	901	911

Сформовано автором

Для відображення загальногосподарських витрат, пов'язаних з управлінням та обслуговуванням підприємства призначений рахунок 92 «Адміністративні витрати». Дебет рахунку 92 «Адміністративні витрати» показує суму визначених адміністративних витрат, за кредитом – їх списання на рахунок 79 «Фінансові результати».

Зокрема, до загальногосподарських витрат відносимо витрати на утримання основних засобів, витрати на їх службові відрядження, витрати на утримання адміністративно-управлінського персоналу, інші матеріальні необоротних активів загальногосподарського призначення (оренда, амортизація, ремонт, комунальні послуги), послуги охорони, податки та збори, юридичні, аудиторські та транспортні послуги, поштово-телеграфні, канцелярські витрати. Аналітичний облік ведеться за статтями витрат [35].

Розглянемо типові проводки з обліку адміністративних витрат у табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Типові проводки з обліку адміністративних витрат на

ДП «Івано-Франківський лісгосп»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано заробітну плату працівникам управлінського апарату	92	661
2.	Нараховано ЄСВ працівникам управлінського апарату	92	651
3.	Нараховано знос основних засобів адміністративного призначення	92	131
4.	Списано паливо, використане в адміністративних цілях	92	203
5.	Списано МШП, використані в адміністративних цілях	92	22
6.	Відображено витрати на оренду, охорону, ремонт, опалення адміністративної будівлі від сторонніх організацій	92	631
7.	Відображено витрати на відрядження працівників управлінського апарату	92	372
8.	Адміністративні витрати списані на фінансові результати операційної діяльності	791	92

Сформовано автором

Облік витрат, пов'язаних із збутом (реалізацією, продажем) продукції, товарів, робіт і послуг відкриває нам бухгалтерський рахунок 93 «Витрати на збут». Дебет рахунку показує суму визнаних витрат на збут, за кредитом – списання цієї суми на рахунок 79 «Фінансові результати».

До витрат на збут, зокрема, входять витрати на оплату праці й комісійні продавцям, витрати пакувальних матеріалів, товарів за умовами договору, витрати на маркетинг та рекламу, транспортування продукції, працівникам відділу збуту, амортизація, ремонт та утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, що використовуються для забезпечення збуту продукції, товарів, робіт і послуг та оплата торговим агентам.

Розглянемо типові проводки з обліку витратах на збут на ДП «Івано-Франківський лісгосп» у табл. 2.18.

Таблиця 2.18

Типові проводки з обліку витрат на збут на ДП «Івано-Франківський лісгосп»

№	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків
---	------------------------------	-------------------------

		Дебет	Кредит
1.	Нараховано заробітну плату працівникам відділу збуту	93	661
2.	Нараховано ЄСВ працівникам відділу збуту	93	651
3.	Нараховано знос основних засобів, призначених для збуту	93	131
4.	Списано паливо, використане для збуту	93	203
5.	Списано МШП, використані для збуту	93	22
6.	Відображено витрати на відрядження працівників відділу збуту	93	372
7.	Витрати на збут списані на фінансові результати операційної діяльності	791	93

Сформовано автором

Облік витрат операційної діяльності підприємства, крім тих витрат, що можна віднести на рахунки 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» ведеться на бухгалтерському рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Дане підприємство використовує його для обліку наступних витрат:

- собівартість реалізованих виробничих запасів – на субрахунок 943;
- сумнівні і безнадійні борги – на субрахунок 944;
- втрати від знецінення запасів – на субрахунок 946;
- нестачі і втрати від псування цінностей – на субрахунок 947;
- витрат на визнані штрафи, пені, неустойки – на субрахунок 948;
- інших витрат операційної діяльності – на субрахунок 949.

Розглянемо типові проводки по інших витратах операційної діяльності у табл. 2.19.

Таблиця 2.19

**Типові проводки по інших витратах операційної діяльності на ДП
«Івано-Франківський лісгосп»**

№	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит

1	Нарахований резерв сумнівних боргів	944	38
2.	Нараховано сушу штрафу за повернення кредитних коштів (овердрафту) пізніше за встановлений термін	948	685
3	Відображено нестачі і втрати від псування цінностей	947	20
4.	Списання балансової вартості уступленого права вимоги	949	361
5.	Списання інших витрат операційної діяльності на фінансові результати операційної діяльності	791	978, 949

Сформовано автором

Розглянемо типові проводки з обліку податку на прибуток підприємства у табл. 2.20.

Таблиця 2.20

Типові проводки з обліку податку на прибуток на підприємстві

№	Зміст господарської операції	Кореспонденції рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано податок на прибуток підприємства	98	641/ПнП
2.	Списано на фінансові результати операційної діяльності витрати з податку на прибуток	791	98

Сформовано автором

Для обліку суми витрат з податку на прибуток, яка визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» призначений бухгалтерський рахунок 98 «Податок на прибуток».

Дебет цього рахунку показує нараховані суми податку на прибуток, а кредит віднесення до фінансових результатів на рахунку 79 «Фінансові результати».

Аналітичний облік доходів, витрат та фінансових результатів на підприємстві ведеться відповідним чином, тобто за субрахунками, проводки формуються відповідно до затвердженого робочого плану рахунків з одночасним відображенням в облікових регістрах, на основі яких головний бухгалтер складає та подає фінансову та статистичну звітність.

Ведення аналітичного обліку на підприємстві здійснюється за допомогою програмного забезпечення «1С:Бухгалтерія», що значно полегшує роботу бухгалтерів підприємства та допомагає їм розподіляти свій робочий

час більш раціонально та використовувати його більш ефективно з метою ведення бухгалтерського та управлінського обліку.

Отже, аналітичний облік потрібен для ефективного ведення обліку доходів та витрат, так як вони мають прямий і опосередкований вплив на визначення фінансових результатів діяльності, а також на нарахування і сплату податку на прибуток. Аналітичний облік на підприємстві ведеться належним чином, тому звітність, складена на основі бухгалтерських даних, є достовірною та прозорою.

Висновок до розділу 2

Обліковий процес - це облікові роботи, що здійснюються в певній послідовності та на різних етапах, тісно пов'язані між собою і являють собою єдину систему. Весь процес бухгалтерського обліку можна поділити на кілька етапів: первинний облік, поточний облік, підсумковий облік і четвертий (заключний) етап — здійснення бухгалтерського обліку та використання звітної інформації при аналізі показників діяльності.

Першим етапом процесу ведення господарського обліку є поточний контроль, вимірювання та реєстрація господарської діяльності (операційних документів), тобто первинний облік. Його зміст — попередні спостереження і сприйняття господарських фактів (явищ або процесів), виміри характеру і вартості, носії облікової інформації — записи в документах.

На другому етапі систематизація та групування облікової інформації, що міститься у вихідних документах, технічна обробка вихідної інформації, її сукупності у відповідності з вимогами організації бухгалтерського обліку, поточний облік управління та поточного контролю. Якщо буде існувати потреба ручної обробки витрачається багато часу, це свідчить про те, що організація є неймовірно важливою.

На наступному етапі бухгалтерського процесу розробляються встановлені формати фінансової звітності на основі даних бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік не тільки інформує про стан і зміни економіки та її елементів, контролює наявність, рух і використання господарських об'єктів, а й виконує функцію оцінки ефективності роботи. Ця оцінка базується на узагальненні даних на цьому етапі. На цьому етапі облікового процесу фіксуються дані про результати праці за місяць, квартал, півріччя, рік.

Наступний, четвертий етап є завершальним етапом процесу бухгалтерського обліку підприємства. На цьому етапі облікова та звітна інформація використовується для аналізу фінансово-господарської діяльності господарства. В процесі дії цього етапу облікового процесу

залучаються до роботи працівники інших економічних служб господарства — планової, праці, фінансової.

Основним підсумковим показником активності відкриття є чистий прибуток, отриманий бізнесом за звітний період. На ДП «Івано-Франківський лісгосп» доходи показують в обліку та звітності відповідно до принципів нарахування та відповідності доходів і витрат.

Оскільки, лігосп веде бухгалтерський облік відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженому Міністерством фінансів України від 24.05.1995 року. Тому на підприємстві користуються журнально-ордерною системою обліку, дані журналів-ордерів та інших облікових реєстрів відображають в Головній книзі підприємства, і на основі цього формують Баланс.

Визначити основним плановим документом підприємства фінансовий план, на підставі якого підприємство збирає і витрачає, а також визначає обсяг і надходження коштів на виконання функцій на рік згідно установчого документа. Основним підсумковим показником фінансової діяльності компанії є прибуток.

Чистий прибуток підприємства, чистий прибуток, що залишився за вирахуванням матеріальних витрат і прирівняних до них витрат, витрат на оплату праці, відсотків за банківськими кредитами, податків та інших платежів, а також відрахувань до бюджету, відрахувань у галузевий фонд тощо, визначених законодавством України, залишається в його розпорядженні.

Підприємства мають право реінвестувати частину чистого прибутку, що залишився після розподілу, для збільшення статутного капіталу. Фінансовий результат бізнесу – це різниця між виручкою та витратами. В ДП «Івано-Франківський лісгосп» дохід відображається в обліку та звітності згідно з принципами нарахування та відповідності доходів і витрат.

Роглядаючи принцип нарахування бачимо, що результати господарських операцій визначають тоді, як тільки вони відбулися (а не тоді, коли пройшла оплата за них), і віддзеркалені вони в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності у тих періодах, до яких вони належать. Застосовують цей принцип одночасно з принципом відповідності, адже згідно з ним витрати визнають у Звіті про фінансові результати, де існує прямий зв'язок між ними та отриманими доходами.

Фінансовий результат (прибуток або збиток) у лісгоспі розраховують за методом «витрати-випуск». Головні відмінності розрахунку фінансового результату за цим методом виділяють:

- достовірні визначення за даними фінансової звітності при новоствореній вартості;
- фінансовий результат розраховують без визначення фактичної собівартості виготовленої, відвантаженої та реалізованої продукції, оскільки це сильно зменшує трудомісткість облікового процесу.

Визначено методику внутрішнього контролю за формуванням прибутку, що включає такі напрями: перевірка бухгалтерського обліку (70, 90), перевірка підтверджуючих документів, перевірка дотримання вимог облікової політики, перевірка правильності відображення фінансових результатів у бухгалтерському обліку.

За даними слідства, чистий прибуток підприємства залишається за вирахуванням вартості матеріалів та прирівняних до них витрат, витрат на оплату праці, сплати відсотків за банківськими кредитами, податків та інших платежів, а також бюджетних відрахувань, передбачених законодавством України, вирахування промислових фондів і т.д., як і раніше керовані ним домінують. Передбачає здійснення попереднього, поточного та подальшого контролю створена в компанії система внутрішнього контролю фінансових результатів. Під час початкової фази контролю реалізується кілька процедур контролю для операцій, які ще не відбулися. В процесі перевірки фактичного прибутку на ДП «Івано-Франківський лісгосп» спочатку визначено

правильність відображення у звітності фактичної виручки (доходу) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

На ДП «Івано-Франківський лісгосп» бухгалтерський облік ведемо із застосуванням комп'ютерної програми «1С: Бухгалтерія», відповідно і електронне документування виконується за допомогою програми «М.Е.Дос». За допомогою цього є ефективне рішення проблеми аналітичного обліку та документування. Застосовуючи комп'ютерну техніку зникає проблема оперативності реєстрації та передачі даних.

Розділ 3. Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів на ДП «Івано-Франківський лісгосп»

3.1. Формування показників доходів, витрат та фінансових результатів підприємства

Визначаючи ефективність управлінських рішень при розподілу прибутку необхідна релевантна аналітична інформація про фінансові результати, яка буде цікава користувачам цієї інформації і принесе максимальну користь.

Обліково-аналітичне забезпечення є основною складовою інформаційного забезпечення управління підприємством та дозволяє розв'язати функціональні задачі управління, забезпечуючи керівництво повною та достовірною інформацією про господарські процеси підприємства та його зв'язки із зовнішнім середовищем [36].

Не менш характерною рисою є комплексність обліково-аналітичного забезпечення як системи, яка виявляється через взаємодію інформаційних потоків бухгалтерського, оперативного, статистичного обліку, а також інформації, яка формується за допомогою методів фінансового, управлінського та стратегічного аналізу. Тому, обліково-аналітичне забезпечення ми розглядаємо як комплексну систему обліку та аналізу фінансових результатів, яка взаємодіючи через інформаційний потік в процесі формування і віддачі оперативної та корисної обліково-аналітичної інформації забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень [37].

Процес отримання інформації може забезпечити приймання оперативних управлінських рішень, в той час як накопичена інформація представляє собою джерело для аналізу діяльності, оцінки потенційності прийнятих рішень та розроблення перспективного управлінського плану. Системою управління фінансовим результатом повинна враховуватись залежність суми фінансового результату від розмірів здійснених витрат та отриманих доходів. Отримані дані, що формують кінцевий результат господарської діяльності, вимагають їх аналізу для виявлення чинників

При використанні даних аналізу, керівництво має можливість приймати відповідні управлінські рішення з приводу зниження рівня витрат та

підвищення доходів для підвищення показників фінансового результату. Поглибити аналіз діяльності для розробки заходів стосовно усунення проблемних аспектів формування доходів, а також розробки заходів оптимізації рівня та структури витрат, дають можливість узагальнені дані про доходи і витрати у бухгалтерському обліку [38].

Оцінка ефективності попередніх управлінських рішень та узагальнення оперативних рішень щодо підвищення суми фінансового результату здійснюється під час визначення фінансового результату від господарської діяльності підприємств. Кульмінація процесу управління фінансовим результатом становить використання зведених даних для пошуку альтернативних варіантів підвищення суми фінансового результату за окремими складниками для досягнення підприємством стратегічних цілей [39].

Фінансовий результат підприємства виступає різницею між доходами та витратами. На лісгосп доходи показують в обліку та звітності у відповідності до принципів нарахування та відповідності доходів і витрат. Роглядаючи принцип нарахування бачимо, що результати господарських операцій визначають тоді, як тільки вони відбулися (а не тоді, коли пройшла оплата за них), і віддзеркалені вони в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності у тих періодах, до яких вони належать. Застосовують цей принцип одночасно з принципом відповідності, адже згідно з ним витрати визнають у Звіті про фінансові результати, де існує прямий зв'язок між ними та отриманими доходами.

Фінансовий результат (прибуток або збиток) у лісгоспі розраховують за методом «витрати-випуск». Головні відмінності розрахунку фінансового результату за цим методом виділяють:

- достовірні визначення за даними фінансової звітності при новоствореній вартості;

– фінансовий результат розраховують без визначення фактичної собівартості виготовленої, відвантаженої та реалізованої продукції, оскільки це сильно зменшує трудомісткість облікового процесу.

Оскільки, бажаним фінансовим результатом на підприємстві є прибуток, тоді аналізуючи прибуток використовуються різноманітні моделі та форми, які дозволяють структурувати та ідентифікувати взаємозв'язки між основними показниками. Застосування їх залежить від конкретних цілей аналізу та визначається його завданнями у конкретному випадку [40].

У більшості прибуток формується як різниця між виручкою від реалізації продукції і витратами на виробництво цієї продукції (і на її продаж).

Під час його аналізу треба вирішити декілька завдань:

1. Оцінити виконання планів по прибутку в цілому і за окремими видами прибутків і збитків.
2. Дослідити аналіз динаміки фінансових результатів за кілька років.
3. Визначити впливовість основних чинників на зміну сум прибутку від реалізації продукції.
4. Обчислити резерви зростання прибутку і рентабельності [41].

У процесі аналітичного дослідження формування і використання прибутку слід враховувати специфіку галузі лісового господарства:

- висока ймовірність неотримання прибутку в результаті зовнішніх обставин (епідемія, посуха, т.д.);
- частину прибутку необхідно спрямовувати на придбання та утримання основних засобів;
- формування прибутку відбувається залежно від періоду закінчення виробничого процесу;
- за частиною продукції не формуються фінансові результати, оскільки вона спрямовується на внутрішньогосподарське споживання;
- застосовується різний порядок формування і розподілу прибутку, залежно від особливостей організаційно-правових форм лісового господарства;

– значний вплив на процес формування прибутку мають природньо-кліматичні фактори [42].

Наведемо основні етапи аналізу фінансових результатів на ДП “Івано-Франківський лісгосп” (рис.3.1.).

Рис 3.1. Основні етапи аналізу фінансових результатів ДП «Івано-Франківський лісгосп»

Сформовано автором

Базою аналізу прибутку на ДП “Івано-Франківський лісгосп” служить сума чистого прибутку закріплена у балансі доходів і видатків, тобто у фінансовому звіті підприємства. Аналіз показників з приводу одержання чистого прибутку треба аналізувати за його складовими частинами: прибутку від реалізації основної продукції, прибутку від іншої реалізації, прибутків або збитків від позареалізаційних операцій.

В цілому розмір доходів та витрат підприємства збільшуються у 2021 році порівняно з 2020 роком, проте їх структура змінюється нерівномірно. Більш детально зміни у структурі доходів і витрат розглянемо на рис. 3.2. та рис. 3.3.

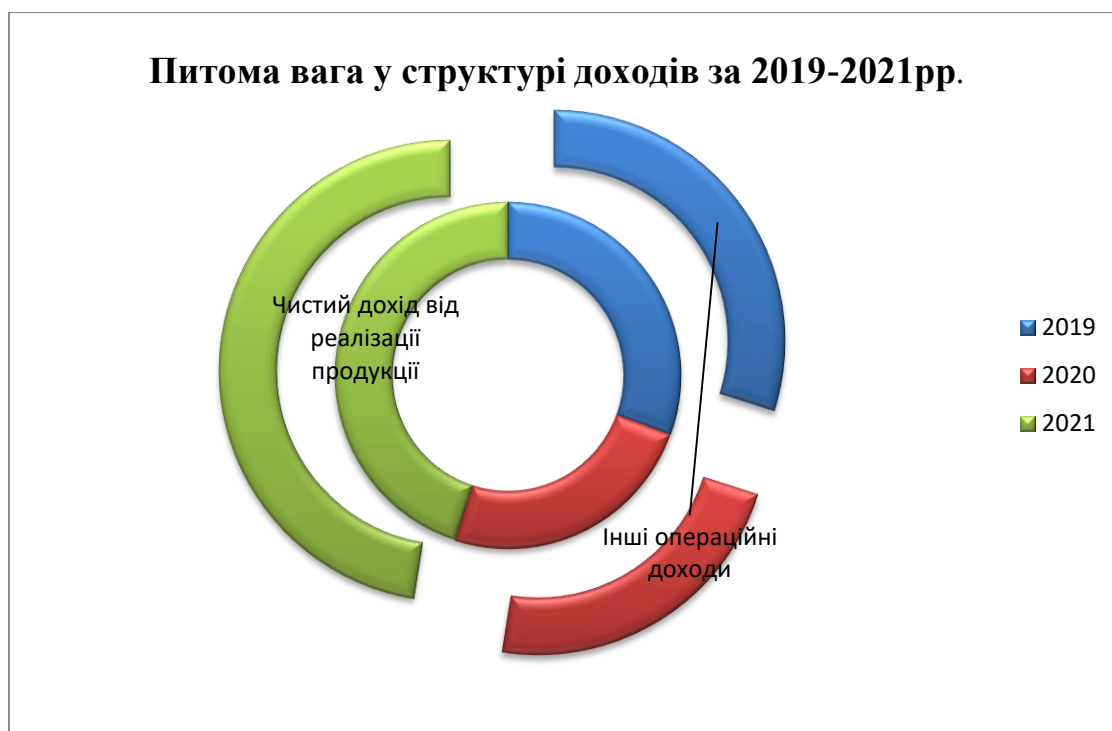

**Рис. 3.2 Графік питомої ваги у структурі доходів
ДП «Івано-Франківський лісгосп» за 2019-2021 рр.**

Сформовано автором

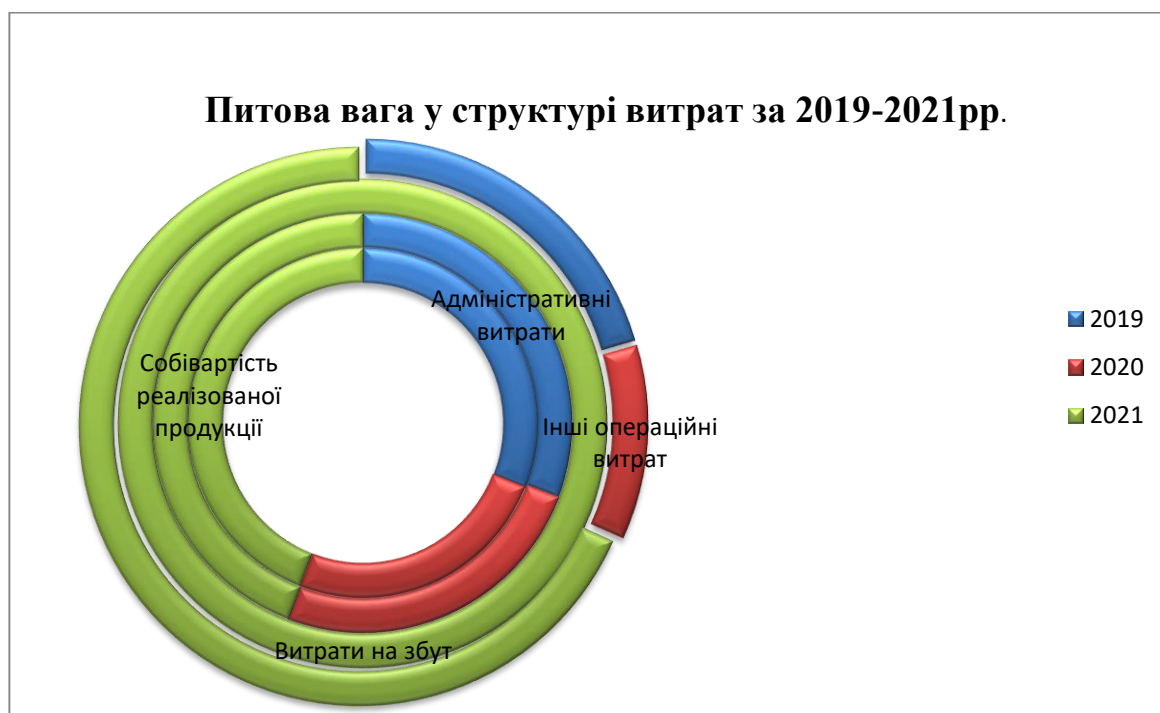

**Рис. 3.3 Графік питомої ваги у структурі витрат
ДП «Івано-Франківський лісгосп» за 2019-2021 рр.**

Сформовано автором

Суттєво підвищити рентабельність підприємства може аналіз позареалізаційних доходів або витрат, які аналізуються з точки зору виявлення причин їх виникнення, чинників впливу на нього і можливих заходів, які можна здійснити для зменшення та повної ліквідації їх у майбутньому.

За процесом аналізу фінансових результатів діяльності лісгоспу розрізняють такі показники:

- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- валовий прибуток (збиток);
- прибуток (збиток) від операційної діяльності;
- прибуток або збиток до оподаткування;
- чистий прибуток або збиток [43].

Для підвищення можливостей економічного аналізу витрат, доходів та результатів діяльності підприємства необхідною умовою є обґрунтування необхідності розробки моделі для організації аналітичної роботи. Дана модель націлена на більш чітку організацію форми аналізу та визначення резервів збільшення доходів та зменшення витрат.

Така організація аналітичної роботи структурована за етапами, кожен з яких передбачає постановку актуальних задач аналізу, систематизацію інформаційних джерел і узагальнення результатів кожного етапу.

Таким чином, оцінка, аналіз та прогноз фінансово-економічних результатів діяльності є невід’ємною та надзвичайно вагомою складовою фінансового стану підприємства. До найбільш важливих показників, що характеризують результативність та ефективну діяльність підприємства, відносять рівень отриманого прибутку та рентабельність. Аналіз і оцінка фінансових результатів підприємства здійснюють на основі даних фінансової та статистичної звітності.

Динаміка прибутку до оподаткування має тенденцію до зниження у 2020 році порівняно з попереднім роком, проте у 2021 році рівень прибутку значно підвищився. Графічне зображення динаміки зміни прибутку до оподаткування на рис. 3.4.

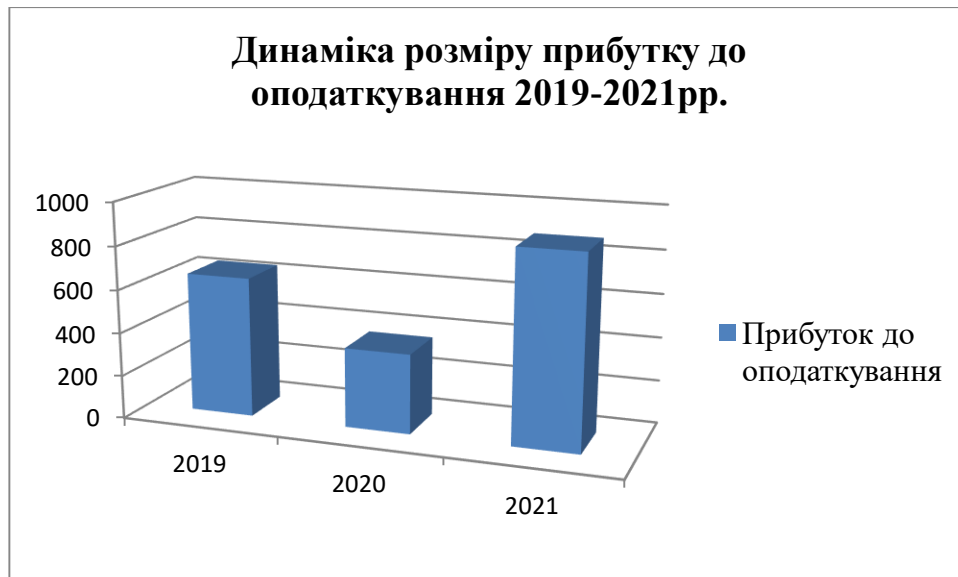

**Рис. 3.4 Графік динаміки розміру податку до оподаткування
ДП «Івано-Франківський лісгосп» за 2019-2021 рр.**

Так, проведений фінансовий аналіз доходів, витрат і фінансових результатів на основі фінансової звітності підприємства дає підстави зробити висновок, що показники Звіту про фінансові результати дозволяють здійснити якісний аналіз та оцінити фінансові результати і фінансовий стан підприємства й розробити модель використання аналітичної інформації для прийняття інформаційно обґрунтованих економічних рішень внутрішніми користувачами.

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок про загальну тенденцію до зменшення розміру доходів, витрат і прибутку до оподаткування у поточному році порівняно з базовим, що свідчить про загальне зниження господарської активності підприємства та його прибутковості.

На сьогодні розв'язання проблеми прибуткової діяльності є головним завданням для даного підприємства, вирішення якої вплине на його фінансовий стан, конкурентоспроможність і забезпечить ефективне функціонування в майбутньому. Тому вдосконалення теоретико-методичних підходів щодо аналізу витрат, доходів і фінансових результатів виступає сьогодні важливим питанням у системі управління підприємством у цілому.

На нашу думку, найбільш оптимальною буде наступна послідовність проведення аналізу на основі вже отриманих результатів: аналіз рентабельності підприємства за видами, факторний аналіз чистого прибутку, узагальнення результатів аналізу доходів, витрат і фінансових результатів із визначенням резервів підвищення прибутковості.

Для кращого розуміння чинників впливу на прибутковість підприємства необхідно провести їх факторний аналіз, тому наступним етапом в аналізі прибутковості підприємства є аналіз прибутку.

Стосовно підвищення ефективності управління при формуванні та розподілу прибутку на підприємстві доречно поставити до вирішення завдання по зростанню обсягів діяльності підприємства, підвищення продуктивності праці, оптимізації витрат, а також ефективності використання матеріально-технічної бази [44].

Не менш важливим є етап аналізу собівартості лісопродукції, адже величина собівартості прямо впливає на величину отриманого прибутку.

Собівартість продукції являється найважливішим показником економічної ефективності підприємницького виробництва. Вона збирає у собі всі сторони господарської діяльності, які акумулюють результати використання всіх виробничих ресурсів. Аналізом собівартості продукції дозволяється виявити тенденції зміни цього показника відносно до виконання планових етапів, розкрити вплив факторів на його приріст, і на основі таких даних сформулювати оцінку роботи підприємства із використання можливостей зменшення собівартості лісопродукції.

Отже, прибуток виступаючи однією з основних категорій у економічній діяльності, відіграє значну роль та визначається тим, що вона характеризує основну мету підприємницької діяльності лісового господарства. Прибутковість підприємств за економічною сутністю пов'язана з отриманням прибутку та оцінюється різноманітними його зв'язками з показниками капіталу, витрат, доходів, які є головними орієнтирами і водночас критеріями стану та ефективності виробництва.

Розглянемо завдання аналізу собівартості на ДП «Івано-Франківський лісгосп» (рис 3.2).

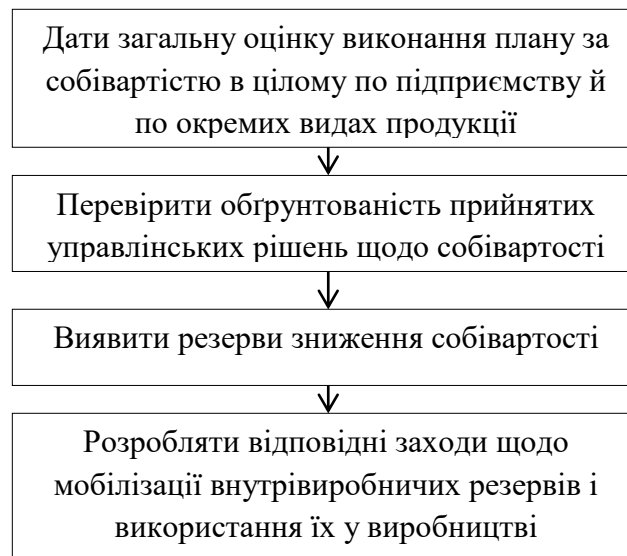

Рис.3.5. Завдання аналізу собівартості лісгоспу ДП «Івано-Франківський лісгосп»

Сформовано автором

У процесі формування прибутку відображаються всі сторони виробничогосподарської діяльності підприємства: рівень використання земельних та трудових ресурсів, основних і оборотних коштів, технології, організації виробництва і праці. Для підвищення ефективності аналізу показників фінансових результатів діяльності лісового господарства слід звертати увагу на чіткість і послідовність організації аналітичного дослідження, яка може бути структурована за етапами згідно вибраної обґрунтованої моделі [45].

Отож, аналізуючи фінансові результати діяльності підприємства, ми змушені визначити які фактори зумовлюють утворення прибутку чи збитку, при цьому визначити що буде метою впливу на них для досягнення максимального економічного ефекту. А втім необхідно врахувати також, що облікова політика, сформована керівництвом, дозволяє відкритися великому простору для вибору методологічних прийомів, які здатних докорінно

змінювати всю картину фінансового стану підприємства та його фінансових результатів.

3.2. Аналіз формування та розподілу фінансових результатів підприємства

При виробничо-господарської діяльності лісового господарства визначається результат по підсумковому фінансовому показнику – прибутку чи збитку. Підприємство діє за принципом заснованим на самоокупності, інакше кажучи в порядку реалізації готової продукції за оптовими цінами воно повинне покривати витрати виробництва і витрати, пов’язані з реалізацією, за рахунок доходів від реалізації та здобувати прибуток (чистий дохід) і забезпечувати рентабельність підприємства [46].

Враховуючи те, що облік лісового підприємства, які перебувають у державній формі власності, має свої особливості, то їхні фінансові результати (прибуток чи збиток) формуються тільки від операційної діяльності. Фінансовий результат підприємства лісового господарства являється узагальнюючим показником діяльності всіх його підрозділів, тому плановий відділ, який займається аналізом діяльності держлісгоспу вивчає показники, на основі яких виводять кінцевий результат господарювання певного структурного підрозділу та фінансовий результат цілого лісового господарства [47].

Характеризуючи аналіз фінансових результатів системою абсолютних і відносних показників, визначимо, що абсолютними показниками є прибуток або збиток, в той час відносними показниками фінансових результатів виступають – значення рентабельності, які окреслюють відносний ступінь прибутковості вкладеного капіталу за структурою та в цілому, при здійсненні витрат чи отриманого доходу.

Метою аналізу фінансових результатів виявляються елементи дослідження умов формування і використання прибутку підприємства, пошуки резервів підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності та шляхи збільшення показника прибутку. А також його впливу на діяльність підприємства і рентабельності окремих об’єктів обліку.

Для того, щоб оцінити доходити проведемо аналіз їх динаміки на ДП “Івано-Франківський лісгосп” (табл 3.1).

Таблиця 3.1

Динаміка доходів ДП “Івано-Франківський лісгосп” 2019-2021 рр.

Роки	Доходи підприємства, грн.	Темпи росту, %	
		Базисні	Ланцюгові
2019	34308	100	100
2020	26831	0,78	0,78
2021	49641	1,45	1,85

Сформовано автором

Провівши оцінку динаміки отриманих доходів ДП “Івано-Франківський лісгосп” за 2019-2021 роки можна зробити висновок, що найнищий показник доходу за двома способами був у 2020 році. Базисним способом найбільший розмір доходу був у 2021 році. Ланцюговим способом також найкращим результатом був дохід у 2021 році. Тому можна стверджувати, що спостерігається позитивна тенденція, оскільки є значне збільшення доходів.

Також варто провести аналіз структури доходів на ДП “Івано-Франківський лісгосп” (табл 3.2).

Таблиця 3.2

Структура доходів за 2020-2021 рр.

Показники	Розмір, грн.		Частка, %		Відхилення	
	2020	2021	2020	2021	грн.	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	26831	49641	98,52	98,32	+22810	-0,2
Інші операційні доходи	404	848	1,48	1,68	+444	+0,2
Разом	27235	50489	100	100	+23254	0

Сформовано автором

Джерелами аналізу доходів і витрат є дані аналітичного бухгалтерського обліку (дані 7 та 9 класу плану рахунків), ф. № 1 “Звіт про фінансовий стан”, ф. № 2 “Звіт про фінансові результати”, ф. № 3 “Звіт про рух грошових коштів”, ф. № 4 “Звіт про власний капітал (Додаток В-І).

З таблиці бачимо, що як збільшився чистий дохід, так і інші операційні доходи.

Не менш важливим при аналізі прибутку на ДП “Івано-Франківський лісгосп” являється аналіз структури витрат (табл.3.3).

За результатами аналізу встановлено, що найбільшу питому вагу за аналізований період у загальній структурі витрат займали випрати на оплату праці та матеріальні витрати, а найменшу частку у структурі витрат займали амортизаційні відрахування. Загальна величина витрат підприємства, як і кожен із елементів витрат, у звітному році збільшилася у порівнянні з попереднім..

Таблиця 3.3

Структура витрат ДП “Івано-Франківський лісгосп”

Елементи витрат	Величина, грн.		Частка, %		Відхилення (+/-)	
	2020	2021	2020	2021	грн.	%
Матеріальні витрати	9018	14312	32,28	30,95	+5294	-1,33
Витрати на оплату праці	13483	23066	48,27	49,88	+9583	+1,61
Відрахування на соціальні заходи	2860	4762	10,24	10,29	+1902	+0,05
Амортизація	748	1333	2,68	2,88	+585	+0,2
Інші витрати	1825	2770	6,53	5,99	+945	-0,54
Всього витрат	27934	46243	100,00	100,00	+18309	

Сформовано автором

Прибуток складається з багатьох показників, які мають значний вплив на нього, тому є обґрунтованим проведення аналізу структури та динаміки фінансових результатів ДП “Івано-Франківський лісгосп” за 2021 р. (табл.3.4).

Аналізуючи структуру та динаміку фінансових результатів беремо дані з Звіту про фінансові результати ДП “Івано-Франківський лісгосп” за 2021 рік (Додаток И).

Як бачимо, на зменшення прибутку у звітному році, вплинули зменшення чистого доходу та собівартості.

Розрахунки у таблиці показують нам загальну позитивну тенденцію, адже чистий дохід збільшився на 185%, при цьому собівартість реалізованої продукції – на 177%, інші витрати та доходи також мають тенденцію до

зменшення, в результаті чистий прибуток за 2021 р. збільшився на 236 % по відношенні до попереднього року.

При проведенні аналізу розподілу прибутку слід враховувати, що економічно доцільна її структура індивідуальна для кожного підприємства і визначається безліччю факторів. Ключовими з них є організаційно-правова форма організації і стадія її життєвого циклу, конкурентоспроможність продукції (товарів, робіт, послуг), ступінь відповідності її організаційно-технологічного рівня сучасним моделям інноваційного розвитку.

Таблиця 3.4

Аналіз структури та динаміки фінансових результатів ДП “Івано-Франківський лісгосп” за 2021 р.

№	Найменування показників	Поч. звітнього року		Кін. звітнього року		Абсолютне зростання, тис. грн.	%
		сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %		
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	26831	-	49641	-	+22810	1,85
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	21163	-	37542	-	+16379	1,77
3	Валовий прибуток	5668	-	12099	-	+6431	2,13
4	Інші доходи операційної діяльності	404	-	848	-	+444	2,09
5	Інші витрати операційної діяльності	442	-	2683	-	+2241	6,07
6	Фінансовий результат від операційної діяльності	367	100	880	100	+513	2,40
7	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	367	100	880	100	+513	2,40
8	Чистий прибуток	301	-	709	-	+408	2,36

Сформовано автором

Враховуючи те, що необхідним і основним елементом аналізу прибутку є використання та розподіл. Тоді як важливим принципом виступає встановлення оптимального співвідношення, адже воно створює сприятливі

умови для поєднання певних економічних інтересів між суспільством та підприємствами.

Визначимо основні напрямки використання прибутку при його розподілі, насамперед це врахування стану конкурентного середовища, що може показувати необхідність істотного розширення і відновлення виробничого потенціалу підприємства.

Провемо аналіз на зміну розподілу прибутку від реалізації продукції за звітний та минулий рік (табл.3.5).

Таблиця 3.5

Розподіл прибутку від реалізації продукції за 2020 та 2021 роки

Показники	Величина, грн.		Структура, %		Відхилення (+/-)
	Минулий рік	Звітний рік	Минулий рік	Звітний рік	
1. Отриманий прибуток	5668	12099			
2. Напрями використання:					
сплата податків	930	2178	16,40	18	1,6
виплата дивідендів	1425	4552	25,14	37,62	12,48
резервний капітал	872	2789	15,38	23,05	7,67
реінвестування в бізнес	720	780	12,70	6,45	-6,25
інший напрям	1721	1800	30,36	14,88	-15,48

Сформовано автором

В процесі аналізу виявлено, що у 2020 році отримано менший прибуток, в зв'язку з цим ,зменшено виплати дивідендів та виділення прибутку у інші сфери також зменшилися.

Аналізуючи розподіл прибутку забезпечується виконання таких завдань:

- оцінка економічної доречності сформованої структури розподілу прибутку, при цьому маємо на увазі першочергово співвідношення між рівнями вилучення прибутку та його використання на розвиток комерційної організації;

- аналіз обґрунтованості структури розподілу прибутку, яка залишається в розпорядженні керівництва компанії;

- оцінка ефективності використання прибутку за його основними напрямками і витрачання всередині підприємства [48].

Отже, провівши аналіз доходів, витрат та фінансового результату, визначено, що на ДП “Івано-Франківський лісгосп” відмічається покращення усіх показників фінансового результату за 2021 роком у порівнянні з 2020 роком. Однією з важливих причин низьких показників у 2020 році є карантинні обмеження у зв’язку з коронавірусною інфекцією.

3.3. Проблеми управління прибутковістю підприємства та шляхи її підвищення

Результат фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства виступає його прибутковість, вона характеризується абсолютними (сума прибутку) та відносними (рівень рентабельності) показниками. У сучасній економічній теорії існує нескінченність різнобічних точок зору щодо економічної сутності прибутку.

Класично прибуток – це різниця між виручкою підприємства від реалізації лісопродукції та витратами на її виробництво, інакше кажучи собівартістю [49].

Створюючи підприємство, першочергово його хвилюються за прибутковість, що означає покриття всіх витрат організації. Збільшення прибутку пропорційно збільшує ефективність розвитку і з'являються можливості для розширення виробничої діяльності підприємства. Рентабельність особисто пов'язана з отриманням прибутку. Однак її не можна ототожнювати з абсолютною сумою отриманого прибутку, через те що, рентабельність – це відносний показник, себто рівень прибутковості, що вимірюється в коефіцієнтах або відсотках.

Показники рентабельності є відносними сингулярностями фінансових результатів і ефективності діяльності підприємства. Показникам рентабельності, у порівнянні з абсолютними показниками прибутку, притаманні такі переважання, як більш широкі можливості порівняння (співвідношення абсолютних показників прибутку підприємств з певними обсягами діяльності, кількістю персоналу не дає можливості проводити об'єктивну оцінку) та на показники рентабельності впливають інфляційні процеси у їх меншій мірі.

З метою аналізу та забезпечення ефективного управління формуванням прибутку розрізняють декілька видів прибутку підприємства: маржинальний, валовий, операційний, від звичайної діяльності, та чистий.

Для оцінки результатів і ефективності господарювання і використання складових процесу виробництва, за допомогою яких отримано прибуток, його суму необхідно віднести до відповідних показників. У підсумку буде отриманий показник прибутковості чи рентабельності [50].

Рентабельність являється відносним показником інтенсивності виробництва, він охарактеризовує рівень окупності (прибутковості) відповідних складових процесу виробництва або сукупних витрат підприємства. Розглядаючи під іншим кутом, рентабельність визначають як

якісний вартісний показник, що показує рівень віддачі витрат або ступінь використання існуючих ресурсів у процесі виробництва і реалізації товарів (робіт і послуг).

Це не тільки статистичний, розрахунковий параметр, а й складний комплексний соціально-економічний критерій. Навпроти значення прибутку, він характеризує можливість фінансової діяльності будь-якого конкретного економічного суб'єкта, щодо всіх інших, незалежно від розмірів і характеру економічної діяльності. Дане означення надає рентабельності як формі економічної категорії, яка виражає економічні відносини між економічними суб'єктами з приводу результативності використання факторів капіталу, а також характер об'єкта й інструмента фінансового менеджменту.

Показниками рентабельності характеризуються ефективність роботи підприємства та прибутковість його різних напрямків діяльності більш повно, ніж прибуток, оскільки характеризують узагальнюючі результати господарювання. Тому вважаємо, що для успішного розвитку будь-якого підприємства необхідно вивчати співзв'язок об'єму виробництва (реалізації) продукції з витратами і прибутком. Такий розвиток є дуже важливим моментом у діяльності підприємства та його виявлення і кількісне вимірювання впливу факторів на показники прибутковості підприємства, що забезпечить пошук резервів зростання рентабельності праці підприємства та обґрунтування і розробка заходів стосовно використання таких виявлених резервів.

На основі даних Звіту про фінансові результати (Додатки) проводимо розрахунок впливу факторів на рентабельність виробництва (табл. 3.6)

Таблиця 3.6

**Аналіз рентабельності виробництва ДП «Івано-Франківський
лісгосп» за 2020-2021 рр.**

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення (+/-)
1. Виручка від реалізації продукції, грн.	26831	49641	+22810

2. Собівартість реалізованої продукції, грн.	21163	37542	+16379
3. Прибуток, грн.	5668	12099	+6431
4. Рентабельність виробництва, %	26,78	32,23	+5,45

Сформовано автором на основі додатку

$$P_0 = \Pi_0 / C_0 = 5668 / 21163 * 100 = 26,78\%;$$

$$P_y = \Pi_1 / C_0 = 12099 / 21163 * 100 = 57,17\%;$$

$$P_1 = \Pi_1 / C_1 = 12099 / 37542 * 100 = 32,23\%.$$

Розраховувана рентабельність виробництва у звітному році збільшилася на 5,45% за рахунок впливу наступних факторів:

- збільшення прибутку:

$$P_y - P_0 = 57,17\% - 26,78\% = 30,39\%;$$

- збільшення собівартості реалізованої продукції:

$$P_1 - P_y = 32,23\% - 57,17\% = -24,94\%$$

$$\Sigma = -24,94\% + 30,39\% = +5,45\%.$$

Отже, у зв'язку з тим, що рентабельність виробництва у 2021 році збільшилася на 5,45%, можна зробити висновок, що її резервами зростання у наступному році буде зниження собівартості реалізованої продукції.

Також можемо провести аналіз та розрахунок впливу факторів на рентабельність продажу ДП «Івано-Франківський лісгосп» (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

**Аналіз рентабельності продажу ДП «Івано-Франківський лісгосп»
за 2021-2022 рр.**

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення (+/-)
1. Прибуток, грн.	5668	12099	+6431
2. Виручка від реалізації, грн.	26831	49641	+22810
3. Рентабельність продажу, %	21,12	24,37	+3,25

Сформовано автором на основі додатку

$$P_0 = \Pi_0 / B_0 = 5668 / 26831 * 100 = 21,12\%;$$

$$P_y = \Pi_1 / B_0 = 12099 / 26831 * 100 = 45,09\%;$$

$$P_1 = \Pi_1 / B_1 = 12099 / 49641 * 100 = 24,37\%.$$

Розраховувана рентабельність продажу у звітному році збільшилася на 3,25% за рахунок впливу наступних факторів:

- збільшення прибутку:

$$P_y - P_0 = 45,09\% - 21,12\% = 23,97\%$$

- збільшення виручки від реалізації продукції:

$$P_1 - P_y = 24,37\% - 45,09\% = -20,72\%$$

$$\Sigma = 23,97\% + (-20,72\%) = 3,25\%$$

Отже, аналіз показав, що на величину рентабельності продажу позитивно вплинуло збільшення прибутку, що підвищило її на 23,97%, а збільшення виручки від реалізації знизило рентабельність на 20,72%.

Важливим також є розрахунок впливу факторів на рентабельність власного капіталу (табл.3.8).

Таблиця 3.8

Аналіз рентабельності власного капіталу ДП «Івано-Франківський лісгосп» за 2020-2021 рр.

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення (+/-)
1. Прибуток, грн.	5668	12099	+6431
2. Середньорічна вартість капіталу, грн.	4050	3984	-66
3. Рентабельність власного капіталу, %	139,96	303,67	+163,71

Сформовано автором на основі додатку

$$P_0 = \Pi_0 / BK_0 = 5668 / 4050 * 100 = 139,96\%;$$

$$P_y = \Pi_1 / BK_0 = 12099 / 4050 * 100 = 298,74\%;$$

$$P_1 = \Pi_1 / BK_1 = 12099 / 3984 * 100 = 303,67\%.$$

Розраховувана рентабельність власного капіталу у звітному році збільшилася на 163,71% за рахунок впливу наступних факторів:

- збільшення прибутку:

$$P_y - P_0 = 298,74\% - 139,96\% = 158,78\%;$$

- зменшення середньорічної вартості капіталу:

$$P_1 - P_y = 303,67\% - 298,74\% = 4,93\%$$

$$\Sigma = 158,78\% + 4,93\% = 163,71\%$$

Отже, збільшення рентабельності власного капіталу на 163,71% відбулася внаслідок збільшення прибутку, проте її резервами є зменшення середньорічної вартості капіталу.

Процес накопичення прибутку відбувається під впливом факторів певних факторів (рис.3.3).

Рис. 3.6. Фактори впливу на процес накопичення прибутку

Напрямки господарювання підприємства пов'язані з резервами збільшення сум прибутку та рентабельності. Для керівників і відповідних спеціалістів це є важливе детальне значення масштабів дії, форм контролю та використання найбільш істотних внутрішніх і зовнішніх чинників ефективності на різних рівнях керування діяльністю підприємства.

Для покращення рівня прибутковості необхідно забезпечити організацію таких:

- організаційні (удосконалення виробничої структури, удосконалення організаційної структури управління, диверсифікація виробництва, реструктуризація виробництва тощо);

- технічні (оновлення техніко-технологічної бази, переозброєння виробництва, вдосконалення виробів, що виробляється);

- економічні важелі та стимули (удосконалення тарифної системи, форми і системи оплати праці, прискорення обігу оборотних коштів тощо).

Головна умова це порядок проведення змін, адже якщо почати проводити зміни не в такому порядку, то ефективність позитивних зрушень може бути малопомітною, або відсутніми взагалі.

Для покращення показників рентабельності як головних коефіцієнтів прибутковості господарської діяльності, потрібно, передовсім:

- розширювати обсяги виробництва та знижувати собівартість продукції;

- розширювати, орієнтуючись при цьому на ринок, асортимент та якість продукції, впроваджувати заходи, що сприяють підвищенню продуктивності праці своїх працівників;

- грамотно будувати довірні відносини з постачальниками і покупцями;

- вміти доцільно розмістити отриманий раніше прибуток з досягненням оптимального ефекту та віддачі використовувати потенціал, що є в розпорядженні підприємства, у тому числі і фінансові ресурси.

Збільшення обсягу реалізації продукції, зниження собівартості реалізованої продукції, поліпшення якості продукції будуть слугувати основними резервами зростання прибутку від реалізації. Тоді як збільшення обсягу реалізації продукції можна отримати за рахунок збільшення обсягу виробництва продукції і зменшення залишків готової продукції на кінець звітного періоду, при цьому необхідно підвищити рівень цін.

Усі найважливіші сторони роботи на підприємстві спрямовані на досягнення прибутку. Для зростання величини прибутку на підприємстві

необхідно нарощувати обсяги виробництва і реалізації транспортних послуг, орієнтуючись на ринок розширяти асортимент і запровадити заходи підвищення продуктивності праці своїх працівників, грамотно побудувати довірні відносини з клієнтами, доцільно розмістити отриманий швидше прибуток для досягнення оптимального ефекту, зменшити витрати на виробництво та збут продукції, впровадити ефективну цінову політику та із максимальною віддачею використати потенціал підприємства, у тому числі фінансові ресурси.

Отож, зміни величини обсягу прибутку спричинені основними внутрішніми факторами, такими як:

1) зростання цін — в період високих темпів інфляції зростання прибутку можна забезпечити за рахунок цінового чинника.

2) зростання обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства, що досягається при високій питомій вазі постійних витрат у собівартості продукції зростання об'ємів реалізації, що буде результатом для більшого зростання прибутку за рахунок зниження частки постійних витрат, які випадають на одиницю продукції;

3) зменшення собівартості продукції — зниження витрат таким чином, щоб це не впливало на зменшення якості продукції і досягається за допомогою збільшення управління і контролю в області витрат;

4) оновити, для продукції, що випускається, асортимент і номенклатуру — випускати такі види продукції, які користуються великим попитом у населення в період кризи, адже тоді платоспроможний попит населення знижується.

На основі цього можемо виділити певні основні резерви для збільшення суми прибутку підприємства, як зменшення собівартості продукції, підвищення цін, що охоплює в свою чергу збереження хорошої якості продукції, збільшення об'ємів реалізації продукції, пошук нових ринків збуту та реалізацію продукції в оптимальні терміни.

Виділимо такі резерви підвищення прибутковості:

- зменшення витрат на виробництво та реалізацію продукції;
- примноження поточного обсягу виробництва продукції;
- використання грошових коштів підприємства більш раціональними методами;
- автоматизації та модернізації обладнання та устаткування.

Для даного підприємства необхідно удосконалити облікове відображення формування прибутку та збитку у системі фінансового обліку, також домогтися пропорційного розподілу прибутку, і складання вірної бухгалтерської звітності. Стосовно економічного аналізу потрібно удосконалити методику аналізу формування та використання прибутку, бажано призначити відповідальну особу, яка буде займатися тільки аналіз діяльності підприємства, покращити діяльність дивідендної політики підприємства, в тому числі з метою правильного оподаткування.

З метою розрахунку та сплати податку на прибуток, необхідно забезпечити спрощення обліку доходів та витрат та порядок врахування збитків звітних періодів, формування податкової звітності в системі податкового обліку на підприємстві.

Використання сучасних методів управління і запровадження комплексної автоматизації облікової та управлінської діяльності покращить рівень управління підприємством, що є необхідною умовою для базування сучасних інформаційних технологій. Ефективна політика управління буде потребувати необхідних умов проведення для ефективного управління прибутковістю підприємства, що фундаментується на комп'ютеризації системи бухгалтерського обліку, яка є діючою на даному підприємстві і поєднує ведення журнально-ордерної та автоматизованої систем бухгалтерського обліку.

Отже, прибуток займає передове місце в забезпеченні самофінансування підприємств, можливості яких переважно визначаються розміром перевищення доходів над витрати. Проте аналіз показника прибутку недостатньо для оцінки загальної ефективності підприємства, так як його

наявність ще не означає, що підприємство працює добре. Тому ми дослідили і вплив прибутку на різні об'єкти обліку через аналіз рентабельності.

Висновок до розділу 3

Забезпечення ефективного функціонування бізнесу вимагає економічного управління його діяльністю, що багато в чому залежить від уміння аналізувати діяльність. За допомогою аналітики вивчають тенденції розвитку, глибоко і системно досліджують фактори, що змінюють результати діяльності, обґрунтовують планові та управлінські рішення, контролюють їх виконання, виявляють резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюють результати діяльності підприємств та їх вплив на управління

За результатами аналізу виявлено, що у звітному 2021 році чистий прибуток збільшився на 408 тис. грн., або на 35,55%. Чутливість до впливів, формування економічної стратегії свого розвитку. Його величина залежить від факторів, що визначають частину чистого прибутку в його загальній сумі та змінюють прибуток до оподаткування, тобто частки податку, економічних санкцій тощо. На зміну прибутку до оподаткування в основному впливає збільшення прибутку від продажів та зміни інших операційних доходів і витрат. На прибуток від продажів в основному вплинуло збільшення чистого доходу від реалізації продукції.

І навпаки, на суму чистого прибутку негативно вплинули збільшення суми собівартості реалізації адміністративних та інших операційних витрат, а також суми витрат з податку на прибуток, а це в свою чергу пояснює, що саме вони будуть резервами до збільшення суми чистого прибутку у наступних звітних періодах.

Незважаючи, що собівартість реалізації і зростає, збільшилася також і грошова виручка від продажу продукції майже на 85%. Валовий прибуток зріс на 13%, а от чистий прибуток збільшився на 35,55% порівняно з 2021 роком. Що стосується показників рентабельності, то за аналізований період спостерігаємо тенденцію до підвищення в порівнянні з 2020 роком. Проте враховуючи введення воєнного стану у лютому 2022 року можемо очікувати зниження вище згаданих показників.

Висновки

Встановлено, що збільшення прибутку означає збільшення потенційних можливостей фірми, тобто підвищення рівня діяльності фірми. Прибуток визначається часткою доходу власників компанії, розміром дивідендів акціонерів та інших доходів. Управління доходами - це складна багаторівнева торгова система, яка поєднує в собі як мінімум три підсистеми: формування, розподіл і використання. Кожна з них має свої специфічні цілі та завдання, інструменти їх досягнення, і на кожному етапі для максимальної ефективності необхідні грамотна політика обліку, контролю та аналізу прибутку. Ефективна

реалізація політики управління прибутковістю призвела до збільшення прибутку поточного та наступних періодів.

В процесі дослідження ДП «Івано-Франківський лісгосп» визначено, що підприємство веде бухгалтерський облік відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженому Міністерством фінансів України від 24.05.1995 року. Користуються на підприємстві журнально-ордерною системою обліку, дані журналів-ордерів та інших облікових реєстрів відображають в Головній книзі підприємства, а вона в свою чергу слугує підставою для складання Балансу. Фінансовий план є основним плановим документом підприємства, відповідно до нього підприємство одержує доходи і здійснює видатки, а також визначає величину спрямування коштів відповідно до установчих документів. В цей час прибуток виступає основним узагальнюючим показником фінансових результатів діяльності підприємства.

Після дослідження виявлено, що основним джерелом чистого прибутку є прибуток від продажу продукції та інший операційний дохід, а до основного напрямку його розподілу відносять сплату податку на прибуток, створення спеціальних фондів та відрахування державних дивідендів до бюджету.

Визначено методику внутрішнього контролю за формуванням прибутку, що включає такі напрями: перевірка бухгалтерського обліку (70, 90), перевірка підтверджуючих документів, перевірка дотримання вимог облікової політики, перевірка правильності відображення фінансових результатів у бухгалтерському обліку.

За даними слідства, чистий прибуток підприємства залишається за вирахуванням вартості матеріалів та прирівняних до них витрат, витрат на оплату праці, сплати відсотків за банківськими кредитами, податків та інших платежів, а також бюджетних відрахувань, передбачених законодавством України, вирахування промислових фондів і т.д., як і раніше керовані ним домінують. Передбачає здійснення попереднього, поточного та подальшого

контролю створена в компанії система внутрішнього контролю фінансових результатів. Під час початкової фази контролю реалізується кілька процедур контролю для операцій, які ще не відбулися. В процесі перевірки фактичного прибутку на ДП «Івано-Франківський лісгосп» спочатку визначено правильність відображення у звітності фактичної виручки (доходу) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

З'ясувалося, що збільшення прибутку від реалізації продукції відбулося повністю за рахунок зростання цін. Навпаки, зростання собівартості реалізованої продукції, структурний зсув у бік менш рентабельних видів продукції, зменшення кількості реалізованої продукції негативно вплинули на зміну показників діяльності – прибутку від реалізованої продукції, то вони будуть резервом збільшення прибутку в наступному періоді.

Визначте, що бізнес зберіг тенденцію до зростання ефективності та зростання прибутковості протягом періоду аналізу. Резервами будуть збільшення ціни реалізації та обсягу реалізованої продукції та зниження собівартості за рахунок закупівлі дешевших матеріалів, підвищення ефективності виробництва та пошуку нових контрагентів, зменшення розміру позикового капіталу.

8. Проаналізувавши показники фінансової стійкості, оборотності та ліквідності підприємства, дійшов висновку, що підприємство фактично не в змозі погасити кредитну заборгованість. Показник оборотності підприємства показав тенденцію до зростання, що свідчить про загальну господарську діяльність підприємства. збільшився.

9. Пропозиціями щодо підвищення ефективності управління прибутковістю ДП «Івано-Франківський лісгосп» є:

- Зниження собівартості продукції за рахунок збільшення цін реалізації продукції та обсягів виробництва, забезпечення формування максимізації прибутку, відповідної ресурсному потенціалу підприємства за рахунок здешевлення сировини і матеріалів;

- забезпечення оптимального співвідношення між рівнем залишкового прибутку в розпорядженні підприємства та рівнем дозволеного ризику;

- Забезпечення більш якісного отримання прибутку;

- підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства; -

Підтримка інвестиційної привабливості. Крім того, пропозиція збільшить ліквідність ресурсів компанії. Необхідно вжити заходів, що сприятимуть збільшенню прибутку, зниженню вартості матеріальних цінностей і дебіторської заборгованості, оптимізації структури капіталу підприємств. Насамперед підприємствам необхідно проаналізувати та знайти внутрішні резерви підвищення рентабельності діяльності за рахунок підвищення якості продукції, зниження собівартості, раціонального використання матеріальних, людських і фінансових ресурсів. Ми вважаємо, що компанії повинні запровадити управління запасами для оптимізації запасів матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції. Оптимізація їх рівнів повинна вплинути на перерозподіл оборотних коштів підприємства, тому очікується збільшення оборотних коштів і скорочення неліквідних виробничих запасів.

